

Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών

Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης

(ΘΙΣΤΕ)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Ακαδημαϊκό έτος 2021-2022

Σύνολο μαθημάτων: 40 (24 επισκοπήσεις, 12 Διαλέξεις, 4 Σεμινάρια)

30 πιστωτικές μονάδες ανά εξάμηνο= 60 ανά έτος

240 πιστωτικές μονάδες για τη λήψη πτυχίου

Κάθε μάθημα του Α' και Β' έτους: 5 πιστωτικές μονάδες

1 Διάλεξη: 7 πιστωτικές μονάδες

1 Σεμινάριο: 9 πιστωτικές μονάδες

1 Πρακτική Άσκηση: 7 πιστωτικές μονάδες

1 Πτυχιακή Εργασία: 16 πιστωτικές μονάδες (=1 Διάλεξη: 7 πιστωτικές

Μονάδες+1 Σεμινάριο: 9 πιστωτικές μονάδες)

Πεδία

I. Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης και της Αρχιτεκτονικής (ΙΣΘΕΤΑ 001-499)

Συντομογραφίες:

Δ=Διάλεξη

ΤΕ=Τέχνη

ΑΡ=Αρχιτεκτονική

Σ=Σεμινάριο

ΤΕ=Τέχνη

ΑΡ=Αρχιτεκτονική

Κωδικοί:

Δ-ΙΣΘΕΤΑ 001-199

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 001-099

Δ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 100-199

Σ-ΙΣΘΕΤΑ 200-499

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 200-399

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 400-499

Π. Φιλοσοφία της Τέχνης και Ανθρωπιστικές Επιστήμες (ΦΙΤΑΕ 500-999)

Συντομογραφίες:

Δ=Διάλεξη

ΦΙ=Φιλοσοφία

ΑΝ=Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Σ=Σεμινάριο

ΦΙ=Φιλοσοφία

ΑΝ=Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Κωδικοί:

Δ-ΦΙΤΑΕ 500-699

Δ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 500-599

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 600-699

Σ-ΦΙΤΑΕ 700-999

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 700-899

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 900-999

Οι μοναδικοί κωδικοί του κάθε μαθήματος παραμένουν σε ισχύ, ενεργοποιημένοι ή μη, έως ότου εξαντληθούν.

Α' και Β' έτος: 24 υποχρεωτικά μαθήματα

Α' εξάμηνο

A1 Ιστορία της Τέχνης: εποπτική εισαγωγή (Συνδιδασκαλία)

(Πανεπ. υπότροφος)

Εποπτική εισαγωγή στο σύνολο των περιόδων, ρευμάτων, κινημάτων και τάσεων της ιστορίας της τέχνης της Δύσης από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας.

A2 Ιστορία της Αρχαίας Τέχνης (Συνδιδασκαλία)

(Πανεπ. υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι η επισκόπηση της αρχαίας ελληνικής τέχνης από τον 10ο αι. π.Χ. έως και τα τέλη του 1ου αι. π.Χ. αιώνα, κατά τη διάρκεια δηλαδή της διαμόρφωσης και ανάπτυξης του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στον ανατοlikομεσογειακό χώρο. Την περίοδο αυτή διαπιστώνεται η δημιουργία υψηλής ποιότητας τεχνών, κέντρο των οποίων ήταν ο άνθρωπος με τις ποικίλες δραστηριότητές του στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα της κοινωνίας στην οποία ζούσε. Η αρχαία ελληνική τέχνη εξέφρασε σταδιακά και ανά εποχή ιδανικά και αξίες που απηχούσαν τα εκάστοτε πολιτεύματα (αριστοκρατικό, τυραννικό, δημοκρατικό, μοναρχικό), αλλά και τη σχέση του ανθρώπου με τις λατρευόμενες θεότητες, ανθρωποκεντρικές επίσης. Στα μαθήματα εξετάζονται ανά εποχή οι βασικές κατηγορίες της αρχαίας ελληνικής τέχνης (αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, αγγειογραφία και μικροτεχνία). Η επισκόπηση τελειώνει με την προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού με το ρωμαϊκό πολιτισμό και τη δημιουργία του λεγόμενου ελληνορωμαϊκού πολιτισμού.

A3 Ιστορία της Τέχνης της Μεσαιωνικής Ευρώπης

Καλλιρρόη Λινάρδου επίκουρη καθηγήτρια

Στόχος του μαθήματος είναι η επισκόπηση των εξελίξεων στην Ευρωπαϊκή τέχνη από τον 4^ο έως τον 14^ο αιώνα. Οι διαλέξεις μοιράζονται ανάμεσα στην τέχνη της Ύστερης Αρχαιότητας, τη Βυζαντινή τέχνη και την τέχνη της Μεσαιωνικής Δύσης, με ιδιαίτερη έμφαση στη μνημειακή ζωγραφική, τη γλυπτική και έργα μικροτεχνίας.

A4 Ιστορία των Αισθητικών Θεωριών 1: Αρχαιότητα – Νεότεροι χρόνοι (Συνδιδασκαλία)

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα συνιστά επισκόπηση της ιστορίας της φιλοσοφίας μέσα από το πρίσμα της ανάπτυξης των αισθητικών θεωριών. Καλύπτονται εδώ οι ιστορικές περιόδους της Αρχαιότητας, του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης, του 17ου αιώνα, του Διαφωτισμού, καθώς και του πρώτου μισού του 19ου αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, εκτίθενται διαδοχικά τα επιχειρήματα που αντλούνται από τα έργα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, της ελληνιστικής φιλοσοφίας (Στοά, Κήπος, Σκεπτικοί, Κυνικοί) και της ελληνορωμαϊκής παράδοσης, της φιλοσοφίας της Ύστερης Αρχαιότητας (Πλωτίνος, Αυγουστίνος), της ύστερης βυζαντινής και δυτικής χριστιανοσύνης, των αναγεννησιακών φιλοσόφων, λογίων και καλλιτεχνών, όπως και των φιλοσόφων που συνδέονται ποικιλοτρόπως με τα ρεύματα του ορθολογισμού και της εμπειριοκρατίας, του κριτικισμού, του ιδεαλισμού και του ρομαντισμού. Η ιστορία αυτή, η οποία συσχετίζεται με τα ευρύτερα πολιτισμικά, καλλιτεχνικά και επιστημονικά συμφραζόμενα, επιδιώκει να αναδείξει τις παραμέτρους εκείνες που μας επιτρέπουν να προσδιορίσουμε με ακρίβεια τόσο τις έννοιες της τέχνης και της καλλιτεχνικής δραστηριότητας όσο και τον αντίκτυπό τους στη ζωή και τη σκέψη.

A5 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Άντα Διάλλα καθηγήτρια

Ο στόχος του μαθήματος είναι να παρουσιάσει τις κυριότερες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές συνιστώσες που διαμορφώνουν τις ευρωπαϊκές εμπειρίες κατά τον 19^ο αιώνα. Ο σκοπός δεν είναι να παρουσιαστεί ένα σύνολο ιστοριών των επιμέρους χωρών της ευρωπαϊκής ηπείρου, αλλά η ταυτόχρονη πραγμάτευση των εξελίξεων που διαμόρφωσαν τον σύγχρονο κόσμο, έτσι ώστε οι φοιτητές να έχουν τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τη σημασία των υπερεθνικών διαδικασιών, την εσωτερική διαφοροποίηση και την αλληλεπίδραση, την ενότητα αλλά και την ποικιλία των ευρωπαϊκών εμπειριών. Τα μαθήματα οργανώνονται θεματικά και γύρω από σημαντικές έννοιες κλειδιά, όπως κινήματα, επαναστάσεις, ρεύματα ιδεών, έθνος-κράτος, αυτοκρατορίες, κοινοβουλευτικά καθεστώτα, συνασπισμοί κρατών, διατηρώντας πάντα στον διανοητικό ορίζοντα την χρονική ακολουθία των φαινομένων.

A6 Αγγλική Ορολογία Τέχνης 1 (Συνδιδασκαλία)

Μαρία Βάρα, ΕΕΠ Σχολής Ικάρων (ανάθεση)

A7 Γαλλική Ορολογία Τέχνης 1 (Συνδιδασκαλία)

Μαρίνα Παππά, Ιόνιο Πανεπιστήμιο (ανάθεση)

Οι φοιτητές επιλέγουν μεταξύ της αγγλικής και της γαλλικής γλώσσας. Σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στρατηγικές που απαιτούνται για τη μελέτη αγγλόφωνων / γαλλόφωνων κειμένων τέχνης ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση σε ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Έμφαση δίνεται στην αγγλική / γαλλική ορολογία της τέχνης μέσα από την προσέγγιση επιστημονικών κειμένων. Εστιάζουμε στις ιδιαιτερότητες του δοκιμιακού λόγου και σε όρους-κλειδιά απαραίτητους για την κατανόηση του ακαδημαϊκού τρόπου γραφής.

B' εξάμηνο

B1 Ιστορία της Τέχνης των νεότερων χρόνων 1: Αναγέννηση και Μπαρόκ (Συνδιδασκαλία)

Ναυσικά Λιτσαρδοπούλου επίκουρη καθηγήτρια

Η έμφαση στο μάθημα αυτό δίνεται στην αναγεννησιακή εικαστική παραγωγή της ιταλικής χερσονήσου από τον 14ο έως και τον 16ο αιώνα, ενώ παρουσιάζονται παραδείγματα έργων και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως από τη Γαλλία, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες. Κεντρική θέση κατέχουν βασικά ζητήματα, όπως τα διαφορετικά στυλιστικά ιδιώματα, όπως διαμορφώνονται μέσα στην ευρεία αυτή περίοδο, οι διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα σε ορισμένα καλλιτεχνικά κέντρα της ιταλικής χερσονήσου (π.χ. Ρώμη, Φλωρεντία, Σιένα, Βενετία), η σχέση της καλλιτεχνικής παραγωγής με σημαντικούς αναθέτες της εποχής (π.χ. Μέδικοι, πάπες). Το αξίωμα *ut pictura poesis* εξετάζεται μέσα από τη μελέτη της σχέσης συγκεκριμένων έργων και εικονογραφικών συνόλων με λογοτεχνικά κείμενα, συμβολισμούς και θεωρητικά κείμενα περί τέχνης. Το τελευταίο μέρος του μαθήματος καταλαμβάνει μια πρώτη συζήτηση για την ευρωπαϊκή τέχνη του 17ου αιώνα, το μπαρόκ, και την ευρωπαϊκή τέχνη από το 1700 έως το 1770 περίπου, το ροκοκό.

B2 Ιστορία της Τέχνης των νεότερων χρόνων 2: από τον Νεοκλασικισμό στον Ιμπρεσιονισμό (Συνδιδασκαλία)

Ασημίνα Κανιάρη επίκουρη καθηγήτρια

Επισκόπηση της τέχνης από τα καλλιτεχνικά ρεύματα του δευτέρου μισού του 18^{ου} αιώνα έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα με κύρια αναφορά στη ζωγραφική του Νεοκλασικισμού, τη Ρομαντική ζωγραφική του 19^{ου} αιώνα και τα ρεύματα του δευτέρου μισού του 19^{ου} αιώνα, από τον Ρεαλισμό έως και τον Ιμπρεσιονισμό.

B3 Μεθοδολογία της Ιστορίας της Τέχνης

(Πανεπ. υπότροφος)

Εποπτική παρουσίαση συγγραφέων και τάσεων που συγκροτούν τη μεθοδολογική ιστοριογραφική και ακαδημαϊκή παράδοση της ιστορίας της τέχνης, από τους νεότερους χρόνους έως την εποχή μας (βιογραφική ιστορία, ειδημοσύνη,

μορφοκρατικές θεωρίες, εικονολογία, κοινωνική ιστορία της τέχνης, σύγχρονες προσεγγίσεις).

B4 Ιστορία των Αισθητικών Θεωριών 2: από τους νεότερους χρόνους έως τις μέρες μας (Συνδιδασκαλία)

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα ολοκληρώνει την επισκόπηση της ιστορίας της φιλοσοφίας μέσα από το πρίσμα της ανάπτυξης των αισθητικών θεωριών. Καλύπτονται εδώ το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, καθώς και ο 20ός αιώνας. Πιο συγκεκριμένα, εκτίθενται αρχικά οι διαφορετικές αισθητικές τοποθετήσεις των καλλιτεχνών, συγγραφέων και ποιητών απέναντι στον πρωτοεμφανιζόμενο κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής, και μάλιστα σε συνδυασμό με τη σταδιακή ανάδυση των επιστημών του ανθρώπου (ψυχολογία, ανθρωπολογία και κοινωνιολογία της τέχνης). Στη συνέχεια, εξετάζονται τα επιχειρήματα που αντλούνται από τις αισθητικές θεωρίες του εικοστού αιώνα σ' ένα ευρύ γεωγραφικό φάσμα. Η ιστορία αυτή, η οποία συσχετίζεται εδώ τόσο με τις νεότερες φιλοσοφικές αναζητήσεις όσο και με τις ποικίλες καλλιτεχνικές και λογοτεχνικές εκφάνσεις της περιόδου του Μοντερνισμού, επιδιώκει να αναδείξει εντέλει τα κεντρικά διακυβεύματα της σύγχρονης αισθητικής φιλοσοφίας.

B5 Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Άντα Διάλλα καθηγήτρια

Ο σκοπός του μαθήματος είναι να συζητήσει τα βασικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού 20^{ού} αιώνα: από την μια μεριά την αλματώδη τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο –που επιφέρει βαθύτατους οικονομικούς, κοινωνικούς, ιδεολογικούς μετασχηματισμούς, αλλά και μετασχηματισμούς στις νοοτροπίες– και από τη άλλη τη συνεχιζόμενη και εντεινόμενη βία. Την περίοδο αυτή η Ευρώπη χαρακτηρίζεται από συγκρουόμενα συστήματα αξιών και κυρίως τη σύγκρουση ανάμεσα στο φιλελευθερισμό, το φασισμό, και τον κομμουνισμό. Είναι η εποχή των ολοκληρωτικών πολέμων. Η Ευρώπη αντιμετωπίζει την ενσωμάτωση των μαζών στον πολιτικό και κοινωνικό βίο, ενώ προς το τέλος της περιόδου αναζητεί εκ νέου την θέση της σε ένα μη ευρωκεντρικό κόσμο.

B6 Αγγλική Ορολογία Τέχνης 2 (Συνδιδασκαλία)

Μαρία Βάρα, ΕΕΠ Σχολής Ικάρων (ανάθεση) /

B7 Γαλλική Ορολογία Τέχνης 2 (Συνδιδασκαλία)

Μαρίνα Παππά, Ιόνιο Πανεπιστήμιο (ανάθεση)

Οι φοιτητές επιλέγουν μεταξύ της αγγλικής και της γαλλικής γλώσσας. Σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στρατηγικές που απαιτούνται για τη μελέτη αγγλόφωνων / γαλλόφωνων κειμένων τέχνης ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση σε ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Έμφαση δίνεται στην αγγλική / γαλλική ορολογία της τέχνης μέσα από την προσέγγιση επιστημονικών κειμένων. Εστιάζουμε στις ιδιαιτερότητες του δοκιμιακού λόγου και σε όρους-κλειδιά απαραίτητους για την κατανόηση του ακαδημαϊκού τρόπου γραφής.

Γ' εξάμηνο

Γ1 Ιστορία της Αρχιτεκτονικής 1 (Συνδιδασκαλία)

Ανδρέας Γιακουμακάτος καθηγητής

Το μάθημα εξετάζει την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική από την έναρξη της «μοντέρνας εποχής» (1401) ως το τέλος του «μακρού 19^{ου} αιώνα» (1914). Προσεγγίζονται ζητήματα σχετικά με τη θεωρία και την αρχιτεκτονική της ιταλικής Αναγέννησης, του Μπαρόκ, του Νεοκλασικισμού, των πόλεων του 19^{ου} αιώνα, της αρχιτεκτονικής των νέων υλικών και της Αρ νουβό. Αναλύεται επίσης η σημασία του ευρωπαϊκού πολιτισμού και ιδιαίτερα του αρχιτεκτονικού για την ανάπτυξη της παγκόσμιας έντεχνης αρχιτεκτονικής. Δίνεται έμφαση σε οπτικοακουστικά μέσα πρόσληψης και κατανόησης των ζητημάτων.

Γ3 Μοντέρνα και Σύγχρονη Τέχνη (Συνδιδασκαλία)

Νίκος Δασκαλοθανάσης καθηγητής

Επισκόπηση των σημαντικότερων ρευμάτων της δυτικής τέχνης, από τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} έως τις πρώτες του 21^{ου} αιώνα.

Γ4 Φιλοσοφία της Τέχνης

Φαίη Ζήκα Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Η φιλοσοφία της τέχνης εστιάζει στο ερώτημα «Τι είναι τέχνη;» Το μάθημα εκκινεί από την κριτική προσέγγιση της δυνατότητας ορισμού της τέχνης, όπως αυτή αναπτύχθηκε στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Εξετάζονται, συνοπτικά και κριτικά, βασικές έννοιες που έχουν προταθεί ιστορικά ως ουσιώδη γνωρίσματα της τέχνης: μίμηση/αναπαράσταση, μορφή/δομή, έκφραση, αισθητική εμπειρία. Η δυσκολία ανεύρεσης ικανοποιητικού ορισμού οδηγεί σε σύγχρονες αντι-ουσιοκρατικές τοποθετήσεις όπως η ιστορικο-θεωρητική προσέγγιση του A. Danto, η λειτουργική προσέγγιση του N. Goodman και η θεσμική θεωρία του G. Dickie, οι οποίες, με τη σειρά τους, αντιμετωπίζονται κριτικά στη διαμόρφωση του σύνθετου διανοητικού και καλλιτεχνικού τοπίου που χαρακτηρίζει την ύστερη νεωτερικότητα.

Γ5 Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία 1: από τον Ρομαντισμό στον Νατουραλισμό

Σοφία Ντενίση καθηγήτρια

Εισαγωγικό μάθημα μύησης στις βασικές τάσεις, τα ρεύματα και τους προβληματισμούς των λογοτεχνικών παραδόσεων της ευρωπαϊκής ηπείρου από τα μέσα του 18ου ως τα τέλη του 19ου αιώνα. Κατά κύριο λόγο θα εστιάσουμε την προσοχή μας στα ρεύματα του ρομαντισμού και του ρεαλισμού από τις πρώιμες εκφράσεις τους ως τις όψιμες εκδηλώσεις τους στις βασικές ευρωπαϊκές χώρες (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία κ.ά.) και ασφαλώς στην Ελλάδα. Θα προσεγγίσουμε το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αντιπροσωπευτικών κειμένων από τις ελληνικές τους μεταφράσεις μαζί με κείμενα προερχόμενα από την Ελληνική γραμματεία.

Γ6 Παιδαγωγικά

Μόνικα Παπά, μέλος ΕΔΙΠ, ΤΕΤ ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Η επιστημονικότητα της Παιδαγωγικής. Το φαινόμενο της αγωγής. Παράγοντες και μέσα αγωγής. Σκοπός της αγωγής. Νεώτερα και σύγχρονα παιδαγωγικά και διδακτικά συστήματα. Σύγχρονες τάσεις της Αγωγής.

Γ7 Ιστορία και Θεωρία της Φωτογραφίας

Κ. Ιωαννίδης, αναπληρωτής καθηγητής

Σειρά διαλέξεων πάνω στη θεωρία και την ιστορία της φωτογραφίας από το ξεκίνημά της κατά την τρίτη δεκαετία του 19ου αιώνα μέχρι και τα πρόσφατα χρόνια. Θα εξεταστούν αρχικά οι βασικές χρήσεις της φωτογραφίας κατά το 19^ο αιώνα και στη συνέχεια θα επιχειρηθεί μια τεχνολογική πλαισίωση του έργου σημαντικών φωτογράφων του 20^ο αιώνα. Παράλληλα θα συζητηθούν μερικά κείμενα κλειδιά της φωτογραφικής θεωρίας (W. Benjamin, R. Barthes, S. Sontag).

Δ' εξάμηνο

Δ1 Ιστορία της Αρχιτεκτονικής 2 (Συνδιδασκαλία)

Ανδρέας Γιακουμακάτος καθηγητής

Ιστορία, θεωρία και κριτική της αρχιτεκτονικής από το 1870 ως το 2015: Αμερικανική αρχιτεκτονική, Ιστορικές πρωτοπορίες (φουτουρισμός, εξπρεσιονισμός, νεοπλαστικισμός, κονστρουκτιβισμός, τσεχοσλοβάκικος κυβισμός), Μοντέρνο κίνημα στον Βορρά και στον Νότο της Ευρώπης, Διεθνές στυλ, Μεταπολεμική ανοικοδόμηση, Πρωτοπορίες του 1960, Μεταμοντερνισμός, Αποδόμηση, Σύγχρονες αρχιτεκτονικές εκφράσεις στις μητροπόλεις του 21^{ου} αιώνα. Δίνεται έμφαση σε οπτικοακουστικά μέσα πρόσληψης και κατανόησης των ζητημάτων.

Δ2 Ιστορία της Νεοελληνικής Τέχνης

Ελεονώρα Βρατσκίδου επίκουρη καθηγήτρια

Η διάλεξη προτείνει μια επισκόπηση της ιστορίας της νεοελληνικής τέχνης από τα μέσα του 18^{ου} έως και τα μέσα 20^{ου} αιώνα. Συζητούνται οι διάφοροι ορισμοί του αντικειμένου, τα γεωγραφικά και χρονολογικά του όρια, καθώς και οι κύριες συναφείς ιστοριογραφικές κατηγοριοποιήσεις. Μέσα από την εξέταση των σημαντικότερων καλλιτεχνών και καλλιτεχνίδων της περιόδου, διερευνώνται οι ποικίλες εκφάνσεις της νεοελληνικής τέχνης στο ιστορικο-πολιτικό και κοινωνικό τους συγκείμενο, αλλά και οι αλληλεπιδράσεις με τα ευρωπαϊκά καλλιτεχνικά ρεύματα. Το μάθημα εστιάζει επίσης στη θεσμική συγκρότηση του καλλιτεχνικού πεδίου στην Ελλάδα και τη μελέτη του θεωρητικού και κριτικού λόγου περί τέχνης που παράγεται κατά την περίοδο. Για το σύνολο της διερεύνησης υιοθετούνται προσεγγίσεις της διαπολιτισμικής ιστορίας, με στόχο την ανάδειξη των πολιτισμικών μεταφορών και οικειοποιήσεων που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της καλλιτεχνικής παραγωγής της χώρας και του κόσμου της τέχνης συνολικότερα.

Δ3 Καλλιτεχνικό Εργαστήριο

Ερατώ Χατζησάββα, Πρόεδρος Τμήματος ΤΕΤ ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Επικουρία στην οργάνωση του μαθήματος: Μαρία Χατζή, μέλος ΕΔΠ

Το μάθημα αποσκοπεί οι φοιτητές του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης να εξοικειωθούν με την εικαστική πράξη. Περιλαμβάνει διδασκαλία στα εργαστήρια του

Τμήματος Εικαστικών Τεχνών της ΑΣΚΤ και διαλέξεις με αντικείμενο την εικαστική πράξη.

Δ4 Θεωρία και Κριτική της Τέχνης

Κ. Ιωαννίδης, αναπληρωτής καθηγητής

Κύκλος διαλέξεων με εισαγωγικό χαρακτήρα στα πεδία της θεωρίας και της κριτικής της τέχνης. Αρχικά επιχειρείται να οριστούν με σαφήνεια οι έννοιες μέσα από τη διάκρισή τους από άλλες παρεμφερείς. Η εξέταση βασικών ιδεών που καθόρισαν και εν πολλοίς καθορίζουν ακόμη και σήμερα τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε και αξιολογούμε τις εικαστικές τέχνες θα γίνει μέσα από ιστορικό πρίσμα, ταυτόχρονα όμως, όπου κρίνεται απαραίτητο, θα επιχειρείται γεφύρωση διαφορετικών ιστορικών περιόδων προκειμένου να εμβαθύνουμε σε κρίσιμες έννοιες. Η έμφαση δίνεται στην περίοδο από τον 18ο αιώνα και μετά αλλά κρίνεται επίσης απαραίτητη μια αναδρομή στην προϊστορία του λόγου περί τεχνών πριν την επίσημη θεσμική κατοχύρωση της ιστορίας της τέχνης και της τεχνοκριτικής.

Δ5 Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία 2: Μοντερνισμός και Πρωτοπορία

Σοφία Ντενίση καθηγήτρια

Εισαγωγικό μάθημα μύησης στις βασικές τάσεις, τα ρεύματα και τους προβληματισμούς των λογοτεχνικών παραδόσεων της ευρωπαϊκής ηπείρου από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως τα μέσα του 20^{ου}. Κατά κύριο λόγο θα εστιάσουμε στο πολυδιάστατο κίνημα του μοντερνισμού από τις πρώιμες εκφράσεις του τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα ως τις όψιμες εκδηλώσεις του στα μέσα του 20^{ου} αιώνα σε ευρωπαϊκές χώρες (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία κ.ά.). Θα προσεγγίσουμε το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αντιπροσωπευτικών κειμένων από τις ελληνικές τους μεταφράσεις ώστε να εξοικειωθούμε με τα έργα αυτά.

Δ6 Ψυχολογία της Εκπαίδευσης (Συνδιδασκαλία)

Μόνικα Παπά, μέλος ΕΔΙΠ, ΤΕΤ ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Η έννοια της μάθησης. Μάθηση και ωρίμαση. Έννοια και αρχές της ενθάρρυνσης. Η Θεωρία της συμπεριφοράς. Μάθηση με δοκιμή και πλάνη. Μάθηση με υποκατάσταση. Συντελεστική μάθηση. Μορφολογική θεωρία μάθησης. Κοινωνικο-γνωστική μάθηση. Αθροιστική μάθηση. Η Ανάπτυξη (έννοια και χαρακτηριστικά). Η θεωρία της γνωστικής ανάπτυξης του J. Piaget.

Γ' και Δ' έτος: 16 μαθήματα

Ε' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 615

Μεθοδολογία έρευνας και συγγραφή επιστημονικής εργασίας

Βαρβάρα Ρούσσου, μέλος ΕΔΙΠ

Στο μάθημα διδάσκονται:

- α) η μεθοδολογία της έρευνας: έρευνα σε βιβλιοθήκες και αρχεία, βιβλιογραφική έρευνα (σε βιβλιοθήκες και στο διαδίκτυο), βασικά στοιχεία, συστήματα βιβλιογραφικών αναφορών, παραθέματα και υποσημειώσεις.
- β) τα στάδια συστηματικής εκπόνησης και παρουσίασης της επιστημονικής εργασίας, ακαδημαϊκή γραφή: κριτική ανάγνωση πηγών, σχεδιασμός, δομή εργασίας (πρόλογος, εισαγωγή, κεφάλαια κ.λπ), συντακτική-ορθογραφική φροντίδα, επιστημονικός λόγος, τεκμηρίωση, κριτική ανάλυση-συμπεράσματα, τυποποιημένη μορφή εργασίας, συστήματα παραπομπών και αναγραφή βιβλιογραφίας, (αυτό)διόρθωση και τελική παρουσίαση (προετοιμασία, διαφάνειες, κατανομή στον διαθέσιμο χρόνο κ.ά.).
- γ) η διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών και μέσων: e-class, επιστημονικοί ιστότοποι, ψηφιοποιημένο υλικό/ψηφιακές βιβλιοθήκες, δημιουργία και χρήση powerpoint κ.λπ.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 002

Η ζωγραφική του 17ου αιώνα στις Κάτω Χώρες

Ναυσικά Λιτσαρδοπούλου, επίκουρη καθηγήτρια

Στο μάθημα αυτό εξετάζεται η ζωγραφική παραγωγή στις Κάτω Χώρες κατά τον 17ο αιώνα. Βασική έμφαση δίνεται στη σύνδεση της παραγωγής αυτής με τους κατακτητικούς πολέμους της Ισπανίας, με τα κοινωνικά και ιδεολογικά ζητήματα που αναδύθηκαν μέσα από τους πολέμους αυτούς και με τις θρησκευτικές διαμάχες της περιόδου που απηχούνται στη χρήση και στη σημασιολόγηση της τέχνης. Σημαντικοί άξονες γύρω από τους οποίους εξετάζεται η ζωγραφική αυτή παραγωγή αποτελούν επίσης οι αντιλήψεις θεωρητικών και κριτικών της τέχνης της εποχής, συλλεκτικές και εργαστηριακές πρακτικές, λογοτεχνικές πηγές και αφηγηματικές παραδόσεις. Ένα

καίριο ερώτημα που διατρέχει αυτή την επισκόπηση αφορά στην αντίληψη του όρου «μπαρόκ».

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-031

Με οδηγό το νερό.

Ασημίνα Κανιάρη επίκουρη καθηγήτρια

Από τις υδατογραφίες του Turner, στις πισίνες του Hockney, έως και τις γοργόνες της Kusama και του Kris Ofili, τα συντριβάνια της Kara Walker αλλά και τα νούφαρα του Monet ή τις γοργόνες του Matisse, και τα έργα της Agar την cameraless photography της Derges φανταστικά και εικαστικά πλάσματα κατοικούν και παράγονται με οδηγό το νερό, κυριολεκτικά (όπως οι υδατογραφίες του Turner) ή ως ένα πρόβλημα παρατήρησής του και ως προσπάθεια απόδοσης μορφής σε αυτό. Για το νερό ως επιφάνεια παρατήρησης και διακοσμητικό μοτίβο μιλά ο Leonardo στην Πραγματεία του αλλά και το χρησιμοποιεί ως μέσο εξερεύνησης με άξονα την ίδια τη γεωλογία του τοπίου, το «σώμα της γης» όπως το ορίζει ο Martin Kemp μιλώντας για τη σκέψη του, και τον ποταμό Arno. Το νερό είναι προϋπόθεση αλλά και μέσο για το εικαστικό έργο ενώ ταυτόχρονα επιτρέπει στην εικόνα ή στο έργο για τον θεατή ένα άνοιγμα στη φαντασία: είναι η αίσθηση του νερού μετά από μια βουτιά στη θάλασσα ως αντικείμενο ορατό στο έργο ή το απίθανο σενάριο συνάντησης με ένα φανταστικό πλάσμα της μυθολογίας στον βυθό μιας ζωγραφισμένης εικόνας. Στη διάλεξη θα εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους διαπλέκεται η ιστορία της τέχνης από τη νεότεριότητα έως τη σύγχρονη εποχή με την φυσική πραγματικότητα του νερού ως πεδίου μυθοπλασίας αλλά προέκτασης της ανθρώπινης εμπειρίας και ζωής.

Δ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ-103

Ιστορία της Οθωμανικής Αρχιτεκτονικής

(Πανεπιστημιακός υπότροφος)

Ενώ η ιστορία της Αρχιτεκτονικής εν γένει καλύπτεται ικανοποιητικά στα Ελληνικά ΑΕΙ, η Οθωμανική αρχιτεκτονική παράδοση και η κληρονομιά της δεν έχει ανάλογη μεταχείριση. Ωστόσο, οι αξίες που πρεσβεύει, μέσω και της σχέσης της με την αρχαία ελληνική φιλοσοφία, οι αρχιτεκτονικές της ποιότητες που αποτελούν αντικείμενο μελέτης διεθνώς στα πλαίσια της ιστορικής Μεσογειακής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και το πλήθος των υψηλότετου επιπέδου παραδειγμάτων της στην Ελληνική επικράτεια, θα ήταν ικανοί λόγοι για τη διδασκαλία του αντικειμένου στο

ελληνικό πανεπιστήμιο. Επιπλέον, οι σχέσεις με την Δύση που η κληρονομιά αυτή εμπεριέχει, συμπληρώνει πολλαπλώς την ήδη καθιερωμένη και παγιωμένη διδακτέα ύλη. Η κατανόηση της Οθωμανικής κληρονομιάς στα οικεία σε εμάς ιστορικά και γεωγραφικά συμφραζόμενα, θα μπορούσε να αποτελέσει μια νέα, εναλλακτική πρόταση για την κατανόηση της Ελληνικής ιστορικής νεωτερικής εμπειρίας σχετικής με την αρχιτεκτονική και την πόλη, καθώς και της πολυπλοκότητας των πολιτικών, ιδεολογικών και καλλιτεχνικών συσχετισμών στην περιοχή μας από τον 14ο ως τον 19ο αιώνα.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 613

Από το αναλογικό στο ψηφιακό: μια εισαγωγή στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες

(Πανεπ. υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι να εισαγάγει τους φοιτητές στο νεοαναδυόμενο γνωστικό πεδίο των Ψηφιακών Ανθρωπιστικών Επιστημών, μελετώντας τις βασικές θεωρητικές έννοιες, τις μεθόδους και τις πρακτικές που το χαρακτηρίζουν. Θα συζητηθούν ερωτήματα όπως ενδεικτικά «Τι είναι οι ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες;», «Ποια είναι η ιστορία τους;», «Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά τους;», «Υπάρχουν κριτικές προσεγγίσεις στο νέο αυτό γνωστικό πεδίο και ποιες είναι αυτές;». Στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν πολλά DH projects.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 614

Η διαχρονικότητα της Παιδαγωγικής Επιστήμης στην εκπαιδευτική διαδικασία

Μόνικα Παπά, μέλος ΕΔΠ, ΤΕΤ ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα μελετηθούν: η εποχή του πραγματισμού (οι απόψεις του Ρατιχίου, η συμβολή του Κομενίου), η εποχή του διαφωτισμού (ο εμπειρισμός του J. Locke, ο φυσιολογισμός του J.J. Rousseau), ο νεότερος ανθρωπισμός (ο φιλανθρωπισμός του Basedow, ο κατεξοχήν ανθρωπισμός, η συμβολή του Pestalozzi, η συμβολή του Frobel, ενοποίηση της ζωής στην εργασία, το παιχνίδι), η θεμελίωση της παιδαγωγικής επιστήμης (η συμβολή του Schleiermacher, το σύστημα του Herbart, ο ψυχικός κόσμος, το διδακτικό σύστημα, κριτική του ερβαρτιανού συστήματος), η σύγχρονη παιδαγωγική και διδακτική σκέψη, J. Dewey (ο

πραγματισμός, πορεία της διδασκαλίας, η κοινωνικοποίηση του σχολείου, καθοδηγούμενη αυτενέργεια, η συμβολή του G. Kerscheneiner, ελεύθερη διανοητική εργασία, γνωρίσματα της σχολικής εργασίας), το σχολείο ενέργειας (το σύστημα του Claparède, ατομικές διαφορές, αρχές της λειτουργικής αγωγής, έννοια και έρευνα της ευφυΐας, η συμβολή του Dottrens, προσωπική και κοινωνική αγωγή, η μέθοδος Decroly, η ελεύθερη ομαδική εργασία, η θεωρία του Blonskij, παράμετροι του Βιομηχανικού σχολείου, η οργάνωση του σχολείου), η αντιαυταρχική αγωγή (βασικές αρχές της αντιαυταρχικής αγωγής, κριτική του Summerhill, η κριτική του E. Fromm), η αμφισβήτηση του σχολείου (η φαινομενολογία του σχολείου, Ivan Illich).

Δ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 500

Ζητήματα Αισθητικής

(Πανεπ. υπότροφος)

Ο σκοπός του μαθήματος είναι να υπάρξει μια εμβάθυνση σε επιμέρους ζητήματα και έννοιες της φιλοσοφικής αισθητικής, συνδέοντας τις σύγχρονες εξελίξεις στον χώρο της τέχνης με διεπιστημονικές θεωρήσεις που διατρέχουν την ιστορία των αισθητικών θεωριών και των καλλιτεχνικών πρακτικών. Η προσέγγιση θα είναι εστιασμένη στην ανάλυση εννοιών όπως έκφραση, αναπαράσταση, λογική, κατασκευή, μορφή, χώρος, μυθοπλασία, εικόνα, σχεδιασμός, πολιτική, νέα μέσα, οντολογία και τοπολογία με σκοπό την παροχή εννοιολογικών διασαφηνίσεων και τη διεπιστημονική προσέγγιση της αισθητικής και της τέχνης με έμφαση στα πεδία των εικαστικών τεχνών, της λογοτεχνίας, του κινηματογράφου, του σχεδιασμού (design) και της αρχιτεκτονικής.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-032

Ιστορία της τεχνοκριτικής από τον 18ο μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα

(Πανεπιστημιακός υπότροφος)

Το περιβάλλον των γαλλικών σαλόν και η θεσμική καθιέρωση της τεχνοκριτικής. Η τεχνοκριτική στη Γαλλία κατά τον 18ο αιώνα. Κριτικές έριδες γύρω από τον Ρομαντισμό στη Γαλλία, την Αγγλία και τη Γερμανία κατά το α' μισό του 19ου αιώνα. Η κριτική της μοντέρνας τέχνης στη Γαλλία, την Αγγλία και τη Γερμανία κατά το β' μισό του 19ου αιώνα.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 220

Θεωρία και κριτική της τέχνης στην πράξη

Κ. Ιωαννίδης, αναπληρωτής καθηγητής

Σεμιναριακός κύκλος που εστιάζεται στη συζήτηση σημαντικών κειμένων της κριτικής/θεωρίας της τέχνης από τα μέσα του 20ού αιώνα μέχρι και σχετικά πρόσφατα και κατόπιν στην παραγωγή από την πλευρά των φοιτητών κειμένων για τρέχουσες εκθέσεις. Στο πρώτο μέρος του μαθήματος θα τεθούν υπό συζήτηση κείμενα της δεκαετίας του 1950 για τη ζωγραφική του Αφηρημένου Εξπρεσιονισμού (Cl. Greenberg, H. Rosenberg, M. Fried), το “Other Criteria” του L. Steinberg όπου απαντά πρώιμα (1972) ο όρος «μεταμοντερνιστική πρακτική», κείμενα του Β. ο’ Doherty από τη δεκαετία του 1970 και του 1980 και άρθρα από τον κύκλο του περιοδικού October από τη δεκαετία του 1980 και μετά. Στόχος του πρώτου αυτού μέρους είναι να ανιχνευθεί ιστορικά το υπέδαφος της τρέχουσας θεωρητικής παραγωγής. Στο δεύτερο μέρος οι φοιτητές θα κληθούν να επιλέξουν μια έκθεση και να γράψουν γι’ αυτήν.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 222

Δυτικοευρωπαίοι καλλιτέχνες στην Ελλάδα, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα έως τον Μεσοπόλεμο

Ελεονώρα Βρατσκίδου, επίκουρη καθηγήτρια

Η εκ του σύνεγγυς μελέτη του Παρθενώνα, ένας εθνικοαπελευθερωτικός πόλεμος, τα ουτοπικά οράματα των σαινσιμονιστών, η σαγήνη της Ανατολής, η ζωγραφική των μοναστηριών του Άθω, η οικείωση της αναπάντεχα «μοντέρνας» κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής: τέτοια είναι ορισμένα μόνο από τα εναύσματα της έντονης καλλιτεχνικής κινητικότητας που αναπτύχθηκε στον ελλαδικό χώρο από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα έως την περίοδο του Μεσοπολέμου. Οι φοιτητές/τριες καλούνται να ασχοληθούν διεξοδικά με επιλεγμένα δείγματα καλλιτεχνικής παραγωγής αλλά και λόγου (επιστολές, ημερολόγια, δημοσιευμένα κείμενα και μελέτες), που προέκυψαν στο πλαίσιο ταξιδιών, επιστημονικών αποστολών ή και μακροχρόνιων παραμονών δυτικοευρωπαίων αρχιτεκτόνων, ζωγράφων, γλυπτών και φωτογράφων στον ελλαδικό χώρο. Η προσέγγιση των τεκμηρίων αυτών επιτρέπει να διερευνήσουμε τις μεταμορφώσεις των αναπαραστάσεων και των προσλήψεων του ελληνικού μοντέλου

στο ευρωπαϊκό φαντασιακό, αλλά και τα φαινόμενα των πολιτισμικών διασταυρώσεων που συνδέονται με την καλλιτεχνική κινητικότητα.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 217

Τόσο μακριά και τόσο κοντά: Βυζάντιο & Βενετία (11^{ος} – 15^{ος} αιώνας)

Καλλιρρόη Λινάρδου επίκουρη καθηγήτρια

Η Κωνσταντινούπολη και η Βενετία, οι πιο πλούσιες και εμβληματικές χριστιανικές πόλεις του μέσου και ύστερου Μεσαίωνα, απείχαν πολλά ναυτικά μίλια η μία από την άλλη και τουλάχιστον έξι εβδομάδες ταξιδιού δια θαλάσσης. Παρόλα αυτά οι τύχες τους δέθηκαν από μια μακρόχρονη παράδοση, αμοιβαίες αμυντικές ανάγκες, το εμπόριο και τον πολιτισμό. Σκοπός του σεμιναριακού μαθήματος είναι να εξετάσει την αμφίθυμη και πολυτάραχη σχέση ανάμεσα στις δύο εμβληματικές πόλεις αλλά και το συμβολικό τους αποτύπωμα, όπως αυτά μαρτυρούνται μέσα από την τέχνη.

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ-403

Ιστορικές πρωτοπορίες και αρχιτεκτονική του 20ού και 21ου αιώνα

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα εξετάζει ζητήματα όπως: ανάλυση του περιεχομένου των κινημάτων των ιστορικών πρωτοποριών (τέλη 19ου αιώνα-δεύτερη δεκαετία 20ού αιώνα)· εμβάθυνση στο πειραματικό έργο των αρχιτεκτόνων των ιστορικών πρωτοποριών· συμβολή στη νέα ιδέα της μητρόπολης· σχέσεις αρχιτεκτονικής και τέχνης στο εσωτερικό των πρωτοποριών· μεταφορά και επίδραση των πρωτοποριών στην εκφραστική γλώσσα των εκδοχών του μοντέρνου κινήματος· αντανάκλασεις των πρωτοποριών στη σύγχρονη αρχιτεκτονική, από το κίνημα της αποδόμησης έως τις εκφράσεις του 21ου αιώνα.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ-917

Θεωρίες των φύλων: διαμόρφωση, εξέλιξη και αντίκτυπος

Βαρβάρα Ρούσσου μέλος ΕΔΙΠ

Στο σεμινάριο εξετάζεται αναλυτικά η γένεση και χρήση μιας σειράς όρων: φεμινιστική θεωρία, δίπολο/α, αρρενωπότητες, θηλυκότητες, ταυτότητα φύλου, επιτέλεση φύλου, κουήρ θεωρία, γκάμα σεξουαλικότητας, ορατότητα/αορατότητα κλπ. Γίνεται επίσης επισκόπηση θεμάτων που αφορούν τις θεωρίες των φύλων, όπως:

γένεση και εξέλιξη των θεωριών περί φύλων- κατασκευάζοντας το φύλο, η πατριαρχία, ο διαχωρισμός του φύλου σε βιολογικό – κοινωνικό, η γένεση και τα «κύματα» της φεμινιστικής θεωρίας, οι φεμινιστικές σπουδές, οι σπουδές φύλου (gender studies) και η επιρροή τους, η κριτική στο έμφυλο δίπολο και στον βιολογικό ντετερμινισμό του φύλου, η διεύρυνση των φεμινιστικών σπουδών με την ένταξη ζητημάτων σεξουαλικότητας και οι απαρχές της κούηρ θεωρίας (queer theory) την δεκαετία του '90. Όλα τα παραπάνω συσχετίζονται με τον αντίκτυπο που είχαν στο ευρύτερο κοινωνικό χώρο αλλά και στο πολιτισμικό πεδίο με έμφαση στη λογοτεχνία και την τέχνη.

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ-404

Ιστορία της Οθωμανικής πόλης

(Πανεπιστημιακός υπότροφος)

Στο μάθημα αυτό αναδεικνύεται η Οθωμανική πολεοδομική παράδοση ως ο βασικός πυλώνας ενός κατ' εξοχήν αστικού πολιτισμού. Αναλύονται εδώ όχι μόνο η πολεοδομική ιστορία των Οθωμανών, που φυσικά συμβαδίζει με την πολιτική και οικονομική ιστορία τους, αλλά και οι πολλαπλές αναπαραστάσεις που παρήγαγαν οι Οθωμανοί για τις πόλεις τους. Σώζονται, πράγματι, πολλαπλές πηγές της περιόδου που σχετίζονται τόσο την έννοια της πόλης για τους Οθωμανούς όσο και με κάποιες συγκεκριμένες υπαρκτές πόλεις, τις οποίες και αναπαριστούν σε κείμενα ή σε εικόνες. Η μελέτη του υλικού αυτού, ειδικά στο πλαίσιο του Τμήματος ΘΙΣΤΕ ιδιαίτερα προσανατολισμένου στην ανάλυση του κειμένου και της εικόνας, μπορεί να είναι καινοτόμα και να αποτελέσει απαραίτητο συμπλήρωμα για την καλύτερη κατανόηση της Ελληνικής πολιτιστικής εμπειρίας της εποχής σε όλη την ποικιλία των εκφάνσεων της.

ΣΤ' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 612

Άνθρωποι εν κινήσει: διεθνικές προσεγγίσεις στη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία

Άντα Διάλλα, καθηγήτρια

Συνήθως οι ιστορίες που αφηγούμαστε για τη νεώτερη και σύγχρονη εποχή έχουν ως πλαίσιο αναφοράς το έθνος και τη σημασία του για τη νεωτερικότητα. Τι συμβαίνει όμως εάν αλλάξει το πλαίσιο έρευνας και αντί για τα κλειστά σύνορα εξετάσουμε την διαδικασία της νεωτερικότητας ή των νεωτερικοτήτων εμφανίζοντας στη διαπερατότητα των συνόρων; Στο μάθημα, με μεθοδολογικό εργαλείο τη βιογραφία, θα συζητηθεί η κινητικότητα των ανθρώπων που στη εποχή της επιτάχυνσης όλων των μέσων επικοινωνίας διέσχιζαν κρατικά, εθνικά και πολιτισμικά σύνορα. Το ευρύτερο πλαίσιο για την πραγμάτευση του θέματος θα διαγραφεί με την εξέταση εννοιών όπως αυτοκρατορία, αποικιοκρατία, παγκοσμιοποίηση.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-033

Τέχνη και δημόσιος χώρος: οι δεκαετίες 1960 και 1970

Νίκος Δασκαλοθανάσης, καθηγητής

Εξετάζεται ο τρόπος μέσω του οποίου η τέχνη εμπλέκεται με τον δημόσιο χώρο υπό το καθεστώς δύο ειδικών συνθηκών: της πολιτιστικής βιομηχανίας και της κοινωνίας του θεάματος. Η τέχνη αναδύεται πλέον στον δημόσιο χώρο μέσα από συγκρούσεις και εντάσεις που χαρακτηρίζουν τις εκσυγχρονιζόμενες δυτικές κοινωνίες του ύστερου μεταπολέμου. Έμφαση θα δοθεί στη σχέση της τέχνης με το θεσμικό σύστημα και το πεδίο των ΜΜΕ, δυο σημαίνουσες παραμέτρους που συγκροτούν πλέον το νέο της περιβάλλον.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 602

Ανθρωπολογία και σύγχρονη τέχνη

(ΠΔ 407/1980)

Το μάθημα επικεντρώνεται στις σχέσεις της ανθρωπολογίας με τη σύγχρονη τέχνη. Η τέχνη δεν αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως αντικείμενο μελέτης της ανθρωπολογίας

αλλά και ως δραστηριότητα παραγωγής και κριτικής του πολιτισμού που διαπλέκεται πολλαπλά με τα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητούμενα της επιστήμης αυτής, ιδιαίτερα τα τελευταία τριάντα χρόνια. Οι διαλέξεις περιλαμβάνουν εισαγωγή στη θεωρία και τη μέθοδο της κοινωνικής και πολιτισμικής ανθρωπολογίας με παράλληλη σύντομη επισκόπηση των εξελίξεων στις εικαστικές τέχνες από το 1960 ως τις μέρες μας. Γίνεται αναφορά στη σημασία του «πρωτόγονου» και του «πριμιτιβισμού», καθώς και στην κριτική που ασκήθηκε σε παρόμοιες τάσεις κατά την ίδια περίοδο όπου επικρατεί το ρεύμα της πολιτισμικής κριτικής στην ανθρωπολογία. Εξετάζονται η «εθνογραφική στροφή» στην τέχνη, οι καλλιτεχνικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τόπους και, γενικότερα, μια σειρά θεμάτων που αφορούν την καθημερινή ζωή και την παραγωγή πολιτισμού όπου οι καλλιτεχνικοί πειραματισμοί συναντούν τις ανθρωπολογικές διερευνήσεις (μουσεία και θεσμική κριτική, υλικός πολιτισμός και θεωρίες περί δράσης των πραγμάτων, σώμα, αισθήσεις και καθημερινές πρακτικές, τέχνη και πολιτική).

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 611

Διδακτική μεθοδολογία στην εκπαίδευση

Μόνικα Παπά, μέλος ΕΔΙΠ, ΤΕΤ ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Το μάθημα εξετάζει τα ακόλουθα ζητήματα: ιστορικό και φιλοσοφικό πλαίσιο της διδασκαλίας, οργανωτικές διαστάσεις στο μεθοδολογικό σχεδιασμό του σχολείου, μοντέλα διδασκαλίας, σκοποί και στόχοι της διδασκαλίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αναλυτικά προγράμματα και curricula στην κοινωνία της γνώσης, λειτουργική και επιστημονική διάσταση, ολιστικό-οικολογικό Αναλυτικό Πρόγραμμα, η φαντασία και η δημιουργικότητα στο σχολείο, διδακτικές αρχές μεθοδολογίας, στρατηγικές διδασκαλίας, δασκαλοκεντρική διδασκαλία, μαθητοκεντρική διδασκαλία, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, διαφοροποιημένη διδασκαλία, διαχρονικό, επικοινωνιακό, διαθεματικότητα, ο ρόλος του εκπαιδευτικού.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 013

Ζητήματα Ιστορίας Αρχαίας Τέχνης: Μετασχηματισμοί του κλασικού

(Πανεπ. υπότροφος)

Από τα ελληνορωμαϊκά χρόνια μέχρι σήμερα η κλασική παράδοση αποτελεί κομβικό σημείο αναφοράς για τη συγκρότηση, αναδιαμόρφωση και μετεξέλιξη της δυτικής τέχνης. Στο μάθημα θα παρουσιασθούν και συζητηθούν σημαίνοντα ορόσημα της

εικαστικής πρόσληψης του κειμενικού και υλικού πολιτισμού της κλασικής αρχαιότητας από τη ρωμαϊκή έως τη σύγχρονη εποχή και θα δοθεί βάρος στην ανάλυση των ιστορικών και καλλιτεχνικών συμφραζομένων εντός των οποίων λαμβάνει χώρα η συνάντηση «κλασικού» και (εκάστοτε) «σύγχρονου». Με αυτό τον τρόπο, οι προσληπτικές διαδικασίες δεν θα εξετασθούν υπό την οπτική γωνία μιας *στατικής-μιμητικής* ενσωμάτωσης αρχαίων εικονογραφικών θεμάτων και τεχνικών αλλά ως μια *δυναμική-δημιουργική*, συνεχώς ανανεούμενη και ανακαθοριζόμενη ενασχόληση με το κλασικό, μέσω της οποίας καλλιτέχνες, παραγγελιοδότες και θεατές αναδιατάσσουν και επανερμηνεύουν την κλασική κληρονομιά σύμφωνα με τα εικαστικά, ιστορικά, ιδεολογικά και κοινωνικά προτάγματα που επιθυμούν να διατυπώσουν. Πέραν του δυτικοευρωπαϊκού χώρου, θα συζητηθεί παραδειγματικά και η ελλαδική πρόσληψη του κλασικού στη γλυπτική, ζωγραφική και αρχιτεκτονική του 19^{ου} και 20^{ού} αιώνα. Συνεπώς, το μάθημα μελετώντας τη δυναμική δομή της προσληπτικής λειτουργίας συνδράμει στην πληρέστερη κατανόηση τόσο του *αρχαίου* ως προσλαμβανόμενου όσο και του *σύγχρονου* ως προσλαμβάνοντος.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 619

Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις των κόμικς

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα επικεντρώνεται στην Ιστορία του μέσου των κόμικς από τις αρχές του δέκατου ένατου αιώνα μέχρι σήμερα. Αρχικά εξετάζονται οι πρώτες απόπειρες αφήγησης έντυπων εικονογραφημένων ιστοριών από πρωτοπόρους όπως ο Hogarth, ο Törpfer, ο Von Goetz, καθώς και τα λαϊκά εικονογραφημένα φυλλάδια (Epinal, Penny Dreadfuls κ.ά.) με κόμικς ηθογραφικού περιεχομένου και μυθοπλασιών φαντασίας κυρίως για παιδιά. Στη συνέχεια μελετώνται τα κόμικς της «μοντέρνας» εποχής στις εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας των ΗΠΑ (Richard Outcault, Winsor McCay, George Herriman, Frank King κ.ά.), η ηρωική εποχή των περιπετειωδών κόμικς μέχρι το 1938 (Nowlan – Calkins, Segar, Crane, Falk, Gray κ.ά.) και η σχέση τους με την εποχή της Μεγάλης Κρίσης, τα υπερηρωικά κόμικς που εμφανίστηκαν ταυτόχρονα με τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η μακαρθική υστερία και η μεταπολεμική λογοκρισία (Comics Code Authority), το έργο του Harvey Kurtzman και η εμφάνιση των κόμικς – παρωδιών, το ανατρεπτικό Underground ρεύμα των δεκαετιών του 1960 και 1970 (Crumb, Shelton, Rodriguez κ.ά.). Κατάληξη είναι τα σύγχρονα

εναλλακτικά κόμικς που απευθύνονται σε ενήλικους αναγνώστες με πλούσια θεματολογία κοινωνικού περιεχομένου. Παράλληλα, εξετάζονται οι θεωρητικές απόψεις που έχουν διατυπωθεί για τη διαμόρφωση και την εξέλιξη της γλώσσας και των τεχνικών του μέσου, καθώς και οι σχέσεις των κόμικς με τις υπόλοιπες εικαστικές, οπτικές και αφηγηματικές τέχνες.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 616

Εισαγωγή στην τέχνη του θεάτρου

Γρηγόρης Ιωαννίδης, Επίκ. Καθηγητής ΕΚΠΑ (ανάθεση)

Τέχνη, τέχνες και καλές τέχνες, οι «δίστιγμες» τέχνες: μουσική - χορός - θέατρο, σχέση του θεάτρου με τις άλλες τέχνες, ο ανθρωπολογικός πυρήνας του θεάτρου, ανάλυση της συνθετικότητας και συλλογικότητας της θεατρικής τέχνης, της συγχρονικότητας παραγωγής και λήψης στη θεατρική παράσταση, εισαγωγή στη μορφολογία και φαινομενολογία του θεάτρου και του δράματος, ιδιότυπες μορφές θεάτρου, γενική θεώρηση των περιόδων του παγκοσμίου θεάτρου, οι φάσεις του ευρωπαϊκού και του νεοελληνικού θεάτρου, η θεατρικότητα του θεάτρου και του κοινωνικού βίου.

Θεατρική παραγωγή: Από τη συγγραφή ενός θεατρικού έργου στη σκηνοθεσία. Σχολές σκηνοθεσίας. Βασικοί συντελεστές της θεατρικής παράστασης: Παραγωγή, Σκηνογραφία, Φωτισμός και Μουσική. Ο ηθοποιός και η υποκριτική τέχνη. Χρόνος και χώρος στο θέατρο. Θεατρική Κριτική. Κοινό και θεατές.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-034

Βυζαντινή μικροτεχνία: τέχνη & τεχνολογία

(Πανεπιστημιακός υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι η μελέτη της τέχνης και της τεχνολογίας των βυζαντινών τεχνέργων μικροτεχνίας. Πιο συγκεκριμένα, θα εξετάσουμε αντικείμενα κατασκευασμένα από ζωικά υλικά (ελεφαντόδοντο, οστό, μάργαρο), αντικείμενα από στεατίτη, γυάλινα σκεύη, έργα από ευγενή και βασικά μέταλλα ή κράματά τους και πολύτιμα σμάλτα. Μεταξύ των ζητημάτων που θα μας απασχολήσουν είναι η διαδικασία παραγωγής, η εξεύρεση των πρώτων υλών, οι κατασκευαστικές τεχνικές, με έμφαση στις περιπτώσεις τεχνολογικών καινοτομιών, και τέλος η πολυεπίπεδη αξία των έργων μικροτεχνίας – οικονομική, χρηστική, συμβολική – καθώς και η ανάπτυξη και διάδοση της ιδιαίτερης εικονογραφίας τους.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 221

Η τέχνη ως οικολογική ανταπόκριση: πορτραίτα γυναικών από τον Leonardo στην Bio Art

Ασημίνα Κανιάρη, επίκουρη καθηγήτρια

Το μάθημα αποσκοπεί οι φοιτητές να σταθούν κριτικά στις έννοιες 'φύση', 'τοπίο', 'πρόσωπο', 'βιολογία', 'τέχνη', 'τεχνική', σε σχέση με παραδείγματα και αναγνώσεις της τέχνης από τον 19ο αιώνα έως σήμερα και ιδιαίτερα αναφορικά με το πορτρέτο και πορτρέτα γυναικών της Αναγέννησης έως και γυναικών καλλιτεχνών της Bio art, σε διάλογο με την ιδέα της οικολογίας.

Εκκινώντας από την ερμηνεία των πορτρέτων γυναικών της Αναγέννησης των Leonardo και Botticelli κατά το 19ο αιώνα, σε διάλογο με σύγχρονες αναγνώσεις (στα κείμενα των Pater, Warburg, Kemp, Didi-Huberman, Papapetros), ως εικόνων που αναδεικνύουν την ενότητα φύσης και ανθρώπου, θα σταθούμε κριτικά στην ιδέα αυτή και τη σύνδεση ανθρώπου-φύσης στη ζωγραφική και ως ζωγραφική και θα εξετάσουμε σύγχρονες προεκτάσεις της στην τέχνη της Bio Art και αναφορικά με αυτό που η Suzanne Anker αποκαλεί "μοριακό βλέμμα" ως κριτική-εικαστική απάντηση των καλλιτεχνών στην εποχή της βιοτεχνολογίας και στον έλεγχο και αναπαραγωγή της ζωής μέσα από τη σύγκλιση βιολογίας και τεχνικών εργαλείων. Είναι η Bio Art μια μορφή οικολογικής ανταπόκρισης των καλλιτεχνών σε προκλήσεις που απορρέουν από τον κυρίαρχο ανθρωποκεντρικό τρόπο αντίληψης και πρόσληψης των σχέσεων ανθρώπου και φυσικού κόσμου και πως εμπλέκονται τα έμβια μέσα στην εικαστική πρακτική σε αυτό το πλαίσιο και ποια ζητήματα θέτουν; Τέλος, αν η Bio art ανθίσταται ή ασκεί κριτική στην κατίσχυση της μηχανής και του μηχανικού στο πεδίο της ανθρώπινης εμπειρίας και τη ζωής μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί συνέχεια με την τέχνη του 19ου αιώνα;

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ-914

Με πρώτη ύλη το παρελθόν: ιστορία και τέχνη στον ψηφιακό χώρο

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα επικεντρώνεται στις σχέσεις της ιστορίας με τη σύγχρονη τέχνη στο ψηφιακό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της ψηφιακής εποχής, τόσο η ιστορία όσο και η

σύγχρονη τέχνη υφίστανται μεγάλες αλλαγές που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε το παρελθόν ως αντικείμενο μελέτης αλλά και καλλιτεχνικής πράξης. Ολοένα και συχνότερα, ιστορία και τέχνη συμπλέκονται και αλληλοεπηρεάζονται στην πράξη, καθώς στα ψηφιακά συγκείμενα διαμορφώνονται νέες ακαδημαϊκές, popular και καλλιτεχνικές πρακτικές νοηματοδότησης του παρελθόντος (αφήγηση, αναπαράσταση, επιτέλεση).

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 215

Προκολομβιανοί Πολιτισμοί και Τέχνη

Αρτούρο Βάργκας, Αναπλ. Καθηγητής ΕΚΠΑ (ανάθεση)

Στο σεμινάριο εξετάζονται ζητήματα όπως:

- Ποιοι ήταν οι «πολιτισμοί των Άνδεων»;
- Ποιο ήταν το μείζον στοιχείο της προκολομβιανής ζωής και γιατί;
- Πώς τα καθημερινά αντικείμενα διαμεσολαβούν συγκινήσεις και αποκτούν συμβολικό χαρακτήρα, συντελώντας στην πραγματοποίηση μιας γνωριμίας με την άγνωστη, για τα ελληνικά δεδομένα, τέχνη των προκολομβιανών χωρών;

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 401

Ζητήματα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής: Κείμενα, ιστοριογραφία και πολιτική της αρχιτεκτονικής από το 1945 ως σήμερα

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα παρακολουθεί την ιστορική και θεωρητική ανασυγκρότηση των αντικειμένων της αρχιτεκτονικής από το 1945 ως και σήμερα, μέσα από την εξέταση της λεκτικής τεκμηρίωσης των αρχιτεκτονικών τεχνημάτων, των ποικίλων αναπαραστάσεων τους, των προφορικών μαρτυριών, των δημοσιευμένων σχολιασμών –με λίγα λόγια, των κατατεθειμένων λόγων (αρχιτεκτονικών και ‘έξω-αρχιτεκτονικών’) που πάντοτε συνοδεύουν τα τελικά αρχιτεκτονικά έργα. Ακόμη μέσα από τα πρόσωπα, που από ορισμένη θέση (στα πλαίσια ενός ορισμένου κινήματος ή ρεύματος και παίζοντας έναν ορισμένο κοινωνικό ρόλο), τους έχουν καταθέσει. Εκεί, αναζητεί τους πολύπλοκους μηχανισμούς κεντρικής παραγωγής και εδραίωσης του αρχιτεκτονικού νοήματος και των διαφόρων αρχιτεκτονικών Ιδεολογημάτων. Αναζητεί ακόμα τους μηχανισμούς διάχυσής τους, της κυκλοφορίας τους μέσα στα διεθνή δίκτυα με ιδιαίτερη έμφαση στη διάχυση και πρόσληψή τους

από το ελληνικό παράδειγμα. Αναζητεί την κυρίαρχη κάθε φορά θεώρηση για την αρχιτεκτονική, έχοντας ως οδηγό το ότι ο πολιτισμός μας αντλεί και μοιράζει αυτή τη θεώρηση μέσα στις ευρύτερες ταξινομήσεις του, μέσα στις αντιλήψεις του και στις θεωρήσεις του των άλλων πεδίων, των επιστημών, των τεχνών, της γλώσσας του. Εντασσόμενο στις σύγχρονες θεωρητικές αναζητήσεις, προσλαμβάνει την αρχιτεκτονική στην ευρεία, πολιτισμική της διάσταση.

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ-714

Πολιτικές προσεγγίσεις της αισθητικής

(Πανεπ. υπότροφος)

Βασικός σκοπός του σεμιναρίου είναι η προσέγγιση της σχέσης ανάμεσα σε αισθητική, τέχνες και πολιτική προκειμένου να υπάρξει μια διευρυμένη κατανόηση της λειτουργίας τους μέσα από τη θεώρηση των νέων δεδομένων που διαμορφώνονται από το περιβαλλοντικό ζήτημα και τη δημόσια υγεία, τη συνεχή αίσθηση επισφάλειας και τη βία σε όλες τις μορφές της, τα μεταβαλλόμενα τοπία του νεοφιλελευθερισμού και της δημοκρατίας, των επιστημών και της τεχνολογίας. Σε αυτό το πλαίσιο θα υπάρξει εξοικείωση με τη σκέψη σύγχρονων στοχαστών στο μεταίχμιο αισθητικής και πολιτικής με έμφαση στον Ζακ Ρανσιέρ και τη σύγχρονη κριτική θεωρία. Θα υπάρξει επίσης μια εισαγωγή στη σκέψη του Μπρούνο Λατούρ και τις συνεισφορές του στο πεδίο των σπουδών επιστήμης και τεχνολογίας, στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής, των θεωρήσεων της δημοκρατίας και του πραγματισμού, τον πειραματισμό στις τέχνες και την πολιτική αλλά και της Τζούντιθ Μπάτλερ και την προβληματική που αναπτύσσει για τη σχέση της ηθικής και της πολιτικής και τις προεκτάσεις για την αισθητική και τις τέχνες.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-224

Κριτική της τέχνης στον 20^ο αιώνα

(Πανεπ. υπότροφος)

Εκδοχές του φορμαλισμού στις αρχές του 20ου αιώνα. Η κριτική πρόσληψη των ρευμάτων της πρωτοπορίας κατά το α' μισό του 20ου αιώνα. Η μοντερνιστική κριτική και η πρόσληψη του αφηρημένου εξπρεσιονισμού. Η κριτική και η σύγχρονη τέχνη.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 908

Μουσειολογία

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Άντα Διάλλα

Διδασκαλία μαθήματος με ανάθεση: Μιχαήλ Δουλγερίδης

Το μάθημα έχει ως σκοπό τη γνωριμία και εξοικείωση των μελλοντικών ιστορικών τέχνης με:

- α) Τις σύγχρονες τάσεις της μουσειολογίας (Αρχιτεκτονικό κέλυφος, εκθεσιακούς χώρους μουσείων κτλ.).
- β) Το σύγχρονο εκπαιδευτικό ρόλο των μουσείων ως χώρων δια βίου μάθησης και τις προεκτάσεις τους σε όλες τις κοινωνικές ομάδες συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων (ΑμΕΑ, μετανάστες κλπ.).
- γ) Τη συμβολή της κοινωνιολογίας και της ψυχολογίας ως εργαλεία προσέγγισης του κοινού για τη διάχυση της πολιτιστικής ανάτασης και ευεξίας.
- δ) Την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών στην υπηρεσία της πολιτιστικής και πολιτικής του μουσείου (στην Ιαπωνία, για παράδειγμα, με καλώδια αλλά και με οπτικές ίνες μεταδίδονται πληροφορίες για όλες τις δραστηριότητες του μουσείου. Μια αέναη δυνατότητα γνώσης και ανάγνωσης των εκθεμάτων του μουσείου. Ακόμα σε αρκετά μουσεία η περιήγηση γίνεται εκτός των χώρων του μουσείου, με τη βοήθεια της τρισδιάστατης οπτικής εμπειρίας, VR / Intelligent Museum).
- ε) Το Marketing στους χώρους του Μουσείου.

Το μάθημα καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, τόσο μέσω θεωρητικών διαλέξεων όσο και μέσω επισκέψεων σε μουσείο με ιδιαίτερο μουσειολογικό ενδιαφέρον.

Z' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ή

2 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ, 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ και 1 ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 005

Θεωρία της Τέχνης της Ιταλικής Αναγέννησης

Ναυσικά Λιτσαρδοπούλου επίκουρη καθηγήτρια

Στο μάθημα αυτό παρουσιάζονται σημαντικές αντιλήψεις και θεωρίες της τέχνης της ιταλικής Αναγέννησης, όπως των Alberti, Leonardo, Castiglione, Vasari, Dolce, Aretino, Federico Zuccaro, Cellini, Ghiberti, Lomazzo, οι επιστολές των Raffaello, Bronzino και Michelangelo, η ποίηση του Michelangelo. Τα κείμενά τους συζητούνται με άξονες κεντρικές ιδέες της περιόδου που αφορούν στην istoria, στο σχέδιο, στο χρώμα, στην προοπτική, στην έκφραση, στη «ρεαλιστική» αποτύπωση της φύσης, στη μίμηση αρχαίων προτύπων, στο κύρος των ζωγράφων και στη σχετική σπουδαιότητα της ζωγραφικής (paragone), στη σχέση με σημαντικούς πάτρωνες της τέχνης, στο decorum, στις έννοιες sprezzatura, facilità, grazia. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζονται επίσης εξελικτικά σχήματα, π.χ. των Vasari και Dolce, όπως και ο βασικός προβληματισμός ανάμεσα στους θεωρητικούς της περιόδου, που αφορά στην αξιολογική σύγκριση ανάμεσα στη φλωρεντινή και στη βενετσιάνικη τέχνη. Υπό το πρίσμα αυτής της παρουσίασης συζητούνται: α. συγκεκριμένα έργα από την Αναγέννηση και η σχέση τους με βασικές θεωρητικές αντιλήψεις της περιόδου, β. αναζητούνται τα σημεία σύγκλισης και απόκλισης ανάμεσα στις διάφορες θεωρίες, καθώς και η συνεκτικότητά τους, γ. προβληματικοποιούνται οι πρωτογενείς θεωρίες αυτές μέσα από ορισμένες μεταγενέστερες θεωρητικές και κριτικές τοποθετήσεις.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 018

Διδακτική της Ιστορίας της Τέχνης

Υπεύθυνος Καθηγητής: Νίκος Δασκαλοθανάσης

Διδασκαλία με ανάθεση: Ανδρέας Ιωαννίδης

Θα ασχοληθούμε με τον τρόπο που νοηματοδοτούνται οι εικαστικές μορφές και τα υλικά τους: σχέδιο, χρώμα, υφή, σύνθεση, χώρος ...

Παράλληλα θα γίνεται αναφορά στο ιστορικό πλαίσιο του έργου και ότι περιλαμβάνει αυτό: οικονομία, κοινωνικές σχέσεις, ιδεολογίες (θρησκεία, πολιτική κ.λπ.) και πώς μεταπλάθονται σε εικαστική φόρμα. Πώς αποδίδονται δηλαδή μέσω της άρρηκτης εικαστικής γλώσσας.

Θα επικεντρωθούμε σε μεγάλες πολιτισμικές ενότητες πριν τον Μοντερνισμό, Αίγυπτο, αρχαιότητα, Μεσαίωνα (δυτικό και ανατολικό), Αναγέννηση και εξής, μέχρι τον Ρομαντισμό, τότε δηλαδή που το υποκείμενο-δημιουργός είναι, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο, συλλογικής υφής και όχι ατομικής.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 007

Από τον Αφηρημένο Εξπρεσιονισμό στη Σύγχρονη Τέχνη

Νίκος Δασκαλοθανάσης καθηγητής

Στο μάθημα θα διδαχτεί η ιστορία της τέχνης στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, από το μεταπολεμικό μοντερνισμό (Αφηρημένος Εξπρεσιονισμός / Σχολή της Νέας Υόρκης) ως τις σύγχρονες τάσεις των τελευταίων δεκαετιών, και θα επιχειρηθεί μία εισαγωγική προσέγγιση της συζήτησης γύρω από το “μεταμοντέρνο”. Η δομή του μαθήματος περιστρέφεται γύρω από την εξέταση της τέχνης στο ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό της συγκείμενο, και αρθρώνεται, συνδυαστικά, γύρω είτε από καλλιτεχνικά κινήματα είτε από θεματικές που απασχολούν καλλιτέχνες που χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα ή συνδυασμό μέσων (επιτέλεση, εγκαταστάσεις, φωτογραφία, ζωγραφική κ.ά.).

Σε αυτό το πλαίσιο, θα θιγούν ζητήματα, μεταξύ των οποίων, η προσπάθεια της καθιέρωσης της μεταπολεμικής παράδοσης του μοντερνισμού από τις ΗΠΑ στο πλαίσιο και της πολιτιστικής πολιτικής τους εν μέσω Ψυχρού Πολέμου, η συζήτηση για την απάντηση των “νέο-πρωτοποριών”, η σχέση τους με τη ‘χαμηλή’ κουλτούρα, η τάση του επιστημονισμού στην τέχνη, η θεσμοποίηση και εμπορευματοποίηση της τέχνης την εποχή της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και η θέση των καλλιτεχνών, το ζήτημα των ταυτοτήτων, επιτόπια τέχνη και δημόσιος χώρος / σφαίρα, το πολιτικό στη σύγχρονη τέχνη, η εξέλιξη ‘παραδοσιακών’ μέσων, όπως η ζωγραφική και η γλυπτική, και η εμφάνιση νέων (βίντεο αρτ).

Δ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ-104

Αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική στη βενετική Κρήτη (13ος-17ος αιώνας)

(Πανεπιστημιακός υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι η εξέταση του ιδιαίτερου παραδείγματος της Κρήτης κατά τον ύστερο μεσαίωνα και την πρώιμη νεωτερικότητα, όταν δηλαδή το νησί ήταν τμήμα της βενετικής επικράτειας (Stato da Mar). Πιο συγκεκριμένα, θα εξετάσουμε εκφάνσεις του πολιτισμού και της τέχνης, με ιδιαίτερη έμφαση στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική σε πέτρα και σε ξύλο, τη μνημειακή ζωγραφική και τη ζωγραφική φορητών εικόνων. Θα μας απασχολήσει η διαδικασία παραγωγής των έργων από το στάδιο του προσπορισμού της πρώτης ύλης, μέχρι τη διαμόρφωση του τελικού έργου. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στους τρόπους διάδοσης και υιοθέτησης δυτικών μορφολογικών στοιχείων και τεχνολογικών καινοτομιών, στη συγκρότηση εργαστηρίων και τον τρόπο εργασίας οικοδόμων, γλυπτών και ζωγράφων, καθώς επίσης και στο ρόλο των βενετικών αρχών και των καθολικών μοναστικών ταγμάτων στη διαμόρφωση και διαχείριση του δομημένου περιβάλλοντος.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 023

Ιστορία Τέχνης και Θεσμοί

(Πανεπ. υπότροφος)

Εστίαση σε ζητήματα που αφορούν την αμφίδρομη σχέση μεταξύ τέχνης και θεσμικού πλαισίου (πανεπιστήμιο, μουσείο, συλλογές, νομοθεσία, εκδοτική δραστηριότητα, επιστημονικοί και επαγγελματικοί φορείς, συνέδρια) εντός του οποίου συγκροτούνται τάσεις και ρεύματα που εξετάζει η ιστορία της τέχνης από τον 19ο αιώνα έως την εποχή μας. Ιδιαίτερα ενδιαφέρει η περίπτωση της Ελλάδας.

Δ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ-102

Ψυχρός Πόλεμος και ιδεολογία στις τέχνες και την αρχιτεκτονική

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα εξετάζει την ιδεολογική χρήση της τέχνης και της αρχιτεκτονικής από το 1937 (έτος της Διεθνούς Έκθεσης του Παρισιού) ως το 1991 όταν, μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, ολοκληρώνεται η μετάβαση από το διπολικό καθεστώς σε μια νέα συνθήκη διακυβέρνησης του κόσμου. Εξετάζεται ευρύτερα η μετατροπή της τέχνης και της αρχιτεκτονικής σε εργαλείο πολιτικής προπαγάνδας από τις δύο υπερδυνάμεις της εποχής: τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, τη Σοβιετική Ένωση και

τους δορυφόρους τους. Αφενός, η τέχνη, το ντιζάιν και οι πιο «λαϊκές» μορφές επικοινωνίας (κόμικς, αφίσες κ.λπ.) μετατρέπονται με μεγαλύτερη αμεσότητα σε εργαλεία πολιτικής ρητορικής. Αφετέρου, η αρχιτεκτονική καλείται να ικανοποιήσει ανάγκες οικιστικών συνόλων, δημόσιων κτιρίων, εμπορικών κέντρων, ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, στρατιωτικών εγκαταστάσεων και μνημείων στο δημόσιο χώρο, χρησιμοποιώντας σαφώς προσδιορισμένα σχεδιαστικά ιδιώματα και στον ανατολικό και στο δυτικό κόσμο. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτής της διττής προσέγγισης ή των δύο όψεων του ίδιου νομίσματος, μεταξύ «δημοκρατικής» διαφάνειας και νέας μνημειακότητας, αποτελεί το Βερολίνο κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης. Και οι δύο όμως κατευθύνσεις έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: αντίθετα από τη μεσοπολεμική αλλά και μεταπολεμική καθεστωτική αρχιτεκτονική του κλασικιστικού «σοσιαλιστικού ρεαλισμού», αποδέχονται το μάθημα της μοντέρνας αρχιτεκτονικής και προσπαθούν να το χειραγωγήσουν αναλόγως. Στις χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας κυριαρχεί περισσότερο η μπρουταλιστική προσέγγιση που υιοθετεί το οπλισμένο σκυρόδεμα ως κύριο κατασκευαστικό υλικό, με προπαγανδιστική έμφαση και παράλληλα με πρωτότυπο χειρισμό του εξπρεσιονιστικού ιδιώματος.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 617

Ιστορία της Επιμέλειας Εκθέσεων

(Πανεπ. υπότροφος)

Δεδομένων των νέων τρόπων έκθεσης που εμφανίζονται στο πλαίσιο της σύγχρονης τέχνης, η επιμέλεια εκθέσεων αναδύεται ως πρακτική που διαμεσολαβεί με διαφορετικούς τρόπους σε ζητήματα που άπτονται της διαμόρφωσης του κοινού της τέχνης, της εννοιολόγησης της τέχνης, του ρόλου των συλλογών, της δημιουργίας εκθέσεων κ.λπ. Το μάθημα εξετάζει το ρόλο της επιμέλειας στη διαμόρφωση της σύγχρονης τέχνης από τη δεκαετία του 1960 κι έπειτα στην Ευρώπη, την Αμερική, την Ελλάδα και στο νέο παγκοσμιοποιημένο τοπίο. Συγκεκριμένα, τίθεται στο επίκεντρο το προφίλ του επιμελητή ως διαχειριστή και επόπτη του εκάστοτε καλλιτεχνικού περιεχομένου και οι μεταβολές που το προφίλ του επιμελητή υπέστη μέσα από την ποικιλία των ρόλων που του έχουν αποδοθεί ως σήμερα· εξετάζονται σε μια ιστορική προοπτική παραδείγματα συγκεκριμένων επιμελητικών προσεγγίσεων που συνέβαλαν στην αποκαλούμενη «επιμελητική στροφή» (curatorial turn).

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

ΠΡΑ

Υπεύθυνοι Καθηγητές: Κώστας Ιωαννίδης, Καλλιρρόη Λινάρδου

Επικουρία στην οργάνωση του μαθήματος: Μαρία Χατζή, μέλος ΕΔΠ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-225

Παλαιοαισθητική: σπηλαιογραφίες της μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης

Δσημίνα Κανιάρη επίκουρη καθηγήτρια

Από τον Picasso έως τον Dubuffet και από τον Dubuffet στον πρώιμο Hockney, αλλά και από τον Courbet έως τον Cezanne, τον Matisse, τον Τέτση, την Παπασπύρου, τον Κουνέλλη και τον Κανιάρη και τον Ρόρρη (και στη γλυπτική φόρμα στον Giacometti αλλά και Antony Gormley), η εικόνα συντίθεται με έναν τρόπο πρωτόγονο, χωρίς δεξιότητα και αποκαλύπτεται μπροστά μας όπως και η φυσική φθορά των πραγμάτων και των υλικών. Γίνεται 'εικόνα' κατά την έννοια ενός φάσματος αιωρούμενου αλλά πυκνού στην υλικότητά του όπως αυτά που συναντάμε σε μια σπηλαιογραφία του Lascaux. Μπορεί να μιλήσει κανείς για μια «παλαιοαισθητική» ως διακριτό στοιχείο της μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης από την περίοδο της νεοτερικότητας έως και τη σύγχρονη εποχή και πώς διαφέρει από καλλιτέχνη σε καλλιτέχνη με όρους υλικότητας και τρόπους εργασίας αλλά και από την πλευρά του θεατή;

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 906

Η κρυφή ζωή των έργων

Υπεύθυνος καθηγητής: Ναυσικά Λιτσαρδοπούλου

Διδασκαλία μαθήματος με ανάθεση: Μιχαήλ Δουλγερίδης

Το μάθημα έχει εφαρμοσμένο χαρακτήρα και σκοπό τη γνωριμία και εξοικείωση των μελλοντικών ιστορικών τέχνης με τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στον πολιτισμό. Επιδιώκει να βοηθήσει τους υποψήφιους ιστορικούς της τέχνης και τους μελετητές των έργων τέχνης να διευρύνουν τον πληροφοριακό ορίζοντα και να εμπλουτίσουν το γνωστικό επίπεδο της επιστήμης τους. Χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τα επιτεύγματα των θετικών επιστημών θα προσεγγίζουν τους ζωγραφικούς πίνακες πλέον με καινοτόμο και ρηξικέλευθη διάσταση.

Η ανάγκη προσέγγισης και μελέτης των έργων τέχνης δια μέσου των νέων τεχνολογιών άρχισε ιστορικά να προκύπτει κυρίως από την ανάγκη μελέτης των προβλημάτων που ανέκυπταν εξ' αιτίας των φυσικών μεταβολών που παρατηρούνταν στα υλικά δόμησης των έργων και αφετέρου λόγω της ανάγκης του ιστορικού της τέχνης να προσεγγίσει το εικαστικό έργο πλέον με καινοτόμο τρόπο χρησιμοποιώντας τα επιτεύγματα της σύγχρονης τεχνολογίας και των εφαρμογών της.

Στο πλαίσιο του μαθήματος πραγματοποιείται μια ολοκληρωμένη καταγραφή και παρουσίαση των νέων μεθόδων, των μεθοδολογιών και των εφαρμογών τους στον πολιτιστικό χώρο. Το μάθημα καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, τόσο μέσω θεωρητικών διαλέξεων όσο και μέσω επισκέψεων στο εργαστήριο συντήρησης της Εθνικής Πινακοθήκης και σε ερευνητικά εργαστήρια. Με πλούσιο εποπτικό υλικό και πολλά παραδείγματα περιπτώσεων έργων και βιβλιογραφίας θα γίνει η προσπάθεια πρόκλησης των φοιτητών στη γνωριμία με την καινοτόμο προσέγγιση των έργων τέχνης.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 229

Μπιενάλε σύγχρονης τέχνης: η περίπτωση της Αθήνας

Ελεονώρα Βρατσκίδου, επίκουρη καθηγήτρια

Οι περιοδικές εκθέσεις σύγχρονης τέχνης αποτελούν σήμερα τον πλέον καθιερωμένο θεσμό παρουσίασης και πρόσληψης της τρέχουσας καλλιτεχνικής παραγωγής διεθνώς. Με αφορμή την έβδομη διοργάνωση της Athens Biennale (24 Σεπτεμβρίου-28 Νοεμβρίου 2021), το σεμινάριο εστιάζει στην αθηναϊκή εκδοχή του είδους και επιχειρεί μια πρώτη αναδρομή στην ιστορία του. Πώς λειτουργεί το συγκεκριμένο εκθεσιακό μοντέλο στην Ελλάδα και πώς εγγράφεται η ίδρυσή του το 2005 στην διεθνή ιστορία του φαινομένου, και ιδιαίτερα στη φάση της εντυπωσιακής γεωγραφικής διάχυσης που παρατηρήθηκε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990; Μέσα από την εξέταση της τρέχουσας διοργάνωσης αλλά και μέσα από την ανάλυση των επιμελητικών πρακτικών των έξι προηγούμενων διοργανώσεων ιχνηλατείται η ανάδυση ενός λογοκεντρικού και συμμετοχικού παραδείγματος στους έως τώρα επιμελητικούς προσανατολισμούς, που λαμβάνει διαφορετικές πραγματώσεις με κάθε νέα έκθεση. Ένα δεύτερο αντικείμενο διερεύνησης ερώτημα αφορά τις επαναδιαπραγματεύσεις της σχέσης με την πόλη και συνολικότερα με το ελληνικό πολιτισμικό συγκείμενο. Εξετάζονται, με άλλα λόγια, οι τρόποι με τους οποίους οι

εκάστοτε επιμελητικές ομάδες διαχειρίζονται τη διαπλοκή μεταξύ τοπικού και παγκόσμιου, συνθήκη που αποτελεί κεντρικό διακύβευμα των περιοδικών εκθέσεων του είδους. Το σεμινάριο στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τα μεθοδολογικά εργαλεία της κοινωνιολογίας της τέχνης και της εθνογραφίας (συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, συμμετοχική παρατήρηση).

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 909

Αρχεία και μουσεία στην ψηφιακή εποχή

(Πανεπ. υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι να συζητηθούν οι αλλαγές που επιφέρει η ψηφιακότητα στα αρχεία και στα μουσεία.

Στο τεχνολογικό αλλά και πολιτισμικό πλαίσιο που διαμορφώνεται στη Web 2.0 εποχή, η έννοια και η λειτουργία του αρχείου αλλάζουν. Η ψηφιακή στροφή στα αρχεία αφορά σε μεγάλο βαθμό μια μεταβατική διαδρομή στην αρχειακή κριτική θεωρία η οποία βασίζεται σε έννοιες όπως η ανοιχτότητα, η ελεύθερη διάθεση και πρόσβαση, ο διαμοιρασμός και η ανταλλαγή, η συνεργασία και η δυνατότητα παραγωγής αρχειακών τεκμηρίων και περιεχομένου από τους χρήστες του διαδικτύου και των ψηφιακών δικτυακών τεχνολογιών.

Τα μουσεία επίσης μετασχηματίζονται στο τεχνολογικό και πολιτισμικό πλαίσιο του Web 2.0, καθώς καλούνται αφενός να διαχειριστούν και να παρουσιάσουν συλλογές, τεκμήρια και εκθέματα πολιτιστικής κληρονομιάς όχι μόνο στο φυσικό χώρο αλλά και στον ψηφιακό, αφετέρου να επικοινωνήσουν με επισκέπτες που έχουν φυσική παρουσία αλλά και με το ψηφιακό κοινό. Την ίδια στιγμή, η ενεργητική συμμετοχή του κοινού, είτε στον εμπλουτισμό του περιεχομένου (με σχολιασμό, προσθήκη ετικετών, εμπλουτισμό μεταδεδομένων κ.ά.) είτε ακόμα στην συν-επιμέλεια εκθέσεων, επιφέρει σημαντικές αλλαγές στους μέχρι τώρα παραδεκτούς τρόπους οργάνωσης και διαχείρισης μουσειακών πολιτιστικών εγχειρημάτων.

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν πολλά παραδείγματα ψηφιακών αρχείων και μουσείων.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ-915

Ιστορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: λόγος και εικόνα

Άντα Διάλλα, καθηγήτρια

Ο στόχος του μαθήματος είναι να προσεγγίσει την νεότερη και σύγχρονη ιστορία από την οπτική της ιστορίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σήμερα πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα υπερισχύουν όλων των άλλων αξιών, συμπεριλαμβανομένων των εθίμων ή της πρόσδεσης σε μια κοινότητα ή ένα πολιτισμό. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Πότε γεννήθηκε η σύγχρονη αντίληψη για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Η Ιστορία τους ξεκινάει στον 20ό αιώνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή πηγαίνει πιο πίσω, στο 18ο αιώνα, στην εποχή των Επαναστάσεων; Στο σεμινάριο η έμφαση θα δοθεί στην σχέση της λογοτεχνίας και ευρύτερα των τεχνών με την ανάδυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ενσυναίσθηση (empathy) -που είναι ζωτικής σημασίας στην καλλιέργεια των ανθρωπιστικών συναισθημάτων και βασική προϋπόθεση της ανάδυσης της έννοιας των δικαιωμάτων στη νεότερη εποχή- καλλιεργείται μέσα από τη λογοτεχνία και τις τέχνες περί τα τέλη του 18ου αιώνα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα υποτίθεται πως διακρίνονται για τις παρακάτω αλληλένδετες αξίες: πρέπει να είναι φυσικά (τα φέρει κάθε ανθρώπινη ύπαρξη), είναι ίσα (είναι ίδια για όλ@ς) και οικουμενικά (εφαρμόζονται παντού). Ωστόσο, ένα βασικό θέμα που θα απασχολήσει το σεμινάριο είναι το ερώτημα «ποιος έχει το δικαίωμα να έχει δικαιώματα» (Hannah Arendt). Στο πλαίσιο αυτό θα εξετάσουμε τις δυσκολίες συνάρθρωσης των πολιτικών και ρητορικών αξιώσεων για την καθολικότητα των δικαιωμάτων με την άνοδο του εθνικισμού σε συνδυασμό με την ξενοφοβία και τον ρατσισμό που ενδυναμώθηκε κατά το 19ο αιώνα εξαιτίας της αποικιοκρατίας και του ιμπεριαλισμού.

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 712

Η επίδραση των επιστημών στη σύγχρονη τέχνη και αισθητική

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα εστιάζει στην επίδραση των επιστημονικών εξελίξεων πάνω στη σύγχρονη τέχνη και την αισθητική, διερευνώντας διαφορετικές πτυχές αυτής της πολύπλοκης σχέσης. Πολλοί καλλιτέχνες συνεργάζονται με επιστήμονες, όπως στην περίπτωση του William Kentridge και του φυσικού Peter Gallison, ενώ πολλές επιστήμες συνιστούν βάση για νέες τοποθετήσεις στην αισθητική θεωρία, όπως η επίδραση της ψυχολογίας Γκεστάλτ στην αισθητική της δημιουργικής όρασης και των νευροεπιστημών στην ανάπτυξη της νευρο-αισθητικής. Διερευνούνται επίσης οι επιδράσεις των νέων γενετικών και τεχνολογικών εξελίξεων στη βιοτέχνη (bioart), της ιατρικής (πλαστική χειρουργική, μεταμοσχεύσεις) στην προσθετική τέχνη, της

εικονικής πραγματικότητας αλλά και της επιστημονικής φαντασίας στις εικαστικές τέχνες και στον κινηματογράφο. Έμφαση δίδεται στις φιλοσοφικές και θεωρητικές συζητήσεις που αφορούν τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση, τη ζωή και το σύμπαν, καθώς και σε κριτικές προσεγγίσεις που αφορούν τη σχέση επιστήμης και τέχνης/αισθητικής.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-226

Νεοελληνική τεχνοκριτική

(Πανεπ. υπότροφος)

Θεσμοί, κριτική και κριτικοί στο ελληνικό κράτος μέχρι και τα τέλη του 19ου αιώνα. Κριτικές έριδες γύρω από το έργο νεωτεριστών καλλιτεχνών κατά την περίοδο του μεσοπολέμου. Η συζήτηση γύρω από την αφαίρεση. Η έλευση του μεταμοντέρνου και η κριτική συζήτηση γύρω απ' αυτό.

Η' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ή

2 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 001

Ειδικά Θέματα της Ιστορίας της Τέχνης: Διδακτική του Μοντερνισμού και διδακτική άσκηση φοιτητών σε σχολεία

Υπεύθυνος καθηγητής: Νίκος Δασκαλοθανάσης

Ανάθεση: Ανδρέας Ιωαννίδης

Εποπτεία διδακτικής άσκησης: Βαρβάρα Ρούσου

Η θεωρητική τοποθέτηση είναι η ίδια με αυτήν της Διδακτικής της Ιστορίας της Τέχνης με τη διαφορά ότι θα ασχοληθούμε με τον Μοντερνισμό (Ιμπρεσιονισμό, Κυβισμό, Νταντά, Εξπρεσιονισμό...) και τη Σύγχρονη Τέχνη. Περίοδος όπου το υποκείμενο-δημιουργός είναι περισσότερο ατομικής υφής και λιγότερο συλλογικής.

Όσοι/ες φοιτητές/τριες ενδιαφέρονται να αποκτήσουν παιδαγωγική επάρκεια προκειμένου να έχουν δικαίωμα διδασκαλίας της ιστορίας της τέχνης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και εφόσον έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα μαθήματα «Παιδαγωγικά», «Ψυχολογία της Εκπαίδευσης», «Διαχρονικότητα της παιδαγωγικής επιστήμης στην εκπαιδευτική διαδικασία», «Διδακτική μεθοδολογία στην εκπαίδευση» και «Διδακτική της Ιστορίας της Τέχνης» που προσφέρονται σε προηγούμενα εξάμηνα σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών, οφείλουν να πραγματοποιήσουν διδακτική άσκηση σε σχολεία διάρκειας 16 ωρών.

Δ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 502

Θεωρίες τοπίου και κήπου

Φαίη Ζήκα, αναπληρώτρια καθηγήτρια

Το μάθημα πραγματεύεται τη σχέση τέχνης και φύσης μέσα από θεωρίες διαμόρφωσης τοπίου και κήπου, διερευνώντας την έννοια του τοπίου ως αντικείμενο θέασης αλλά και διαμόρφωσης από την Αναγέννηση και μετά, και εστιάζοντας στην έννοια και την πρακτική του κήπου με βάση θεωρητικές και καλλιτεχνικές

προσεγγίσεις από τον 17^ο αιώνα μέχρι σήμερα. Εξετάζονται επίσης ζητήματα πολιτικής του τοπίου και περιβαλλοντικής αισθητικής.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 026

Αραβικός Πολιτισμός και Τέχνη

Ελένη Κονδύλη, Αναπλ. Καθηγήτρια ΕΚΠΑ (ανάθεση)

Το μάθημα εστιάζει στο χωροχρόνο της ενότητας του ισλαμικού κόσμου μέσα από τα εξής ερωτήματα: Πού εξαπλώθηκε και πότε μια κεντρική εξουσία του Ισλάμ; Ποιο ήταν το πολιτιστικό υπόστρωμα του κόσμου που ανέδειξε τον αραβικό πολιτισμό, ο οποίος απλώθηκε από τη Μαυριτανία ως την Ινδία και το Ιράν; Τι είναι το Ισλάμ, η θεολογία του, ο τρόπος σκέψης, η εξέλιξή του; Ποια η σχέση της τέχνης με το πολιτικό, θρησκευτικό και φιλοσοφικό υπόβαθρο που ανέπτυξε αυτόν τον πολιτισμό; Η διδασκαλία και πληροφόρηση για τα ανωτέρω στοιχεία θα γίνεται πάντα μέσω 'αντικειμένων τέχνης' που θα σχολιάζονται αναλόγως.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 021

Ιστορία και Θεωρία Εκθέσεων Μοντέρνας και Σύγχρονης Τέχνης

(Πανεπ. υπότροφος)

Ιστορία εκθέσεων μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης. Προσεγγίσεις στην ιδέα της έκθεσης στην ιστορία της τέχνης και τη σύγχρονη εικαστική πρακτική και θεωρία.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 028

Ο κοσμοπολιτισμός των ελληνιστικών χρόνων: Ο Ελληνικός Κόσμος από τον Αλέξανδρο έως και την πτώση των Ελληνιστικών Βασιλείων

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα έχει σκοπό να παρακολουθήσει τις εξελίξεις στον πολιτισμό και την τέχνη του ελληνικού και εξελληνισμένου κόσμου από τα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. έως και την κατάλυση του τελευταίου ελληνιστικού βασιλείου το 30 π.Χ. Κατά την περίοδο αυτή, η ελληνική γλώσσα αναδεικνύεται σε πρωτεύουσα γλώσσα επικοινωνίας και ο ελληνικός πολιτισμός μετασηματίζεται μέσω της διάδρασής του με τον ρωμαϊκό κόσμο σε έναν οικουμενικό πολιτισμό με τα χαρακτηριστικά μιας πρώιμης παγκοσμιοποίησης. Πολλά φαινόμενα, όπως η δημιουργία μεγάλων αστικών κέντρων, ο κοσμοπολιτισμός, η τεχνολογική ανάπτυξη, η πολυπολιτισμικότητα, η ηγεμονία μεγάλων δυνάμεων, η υπονόμευση δημοκρατικών θεσμών, οι μετακινήσεις

πληθυσμών και η θρησκευτική αναζήτηση, δίνουν ενδιαφέροντα ερεθίσματα για σύγχρονο προβληματισμό. Σε αυτό το πολιτισμικό πορτρέτο του Ελληνιστικού κόσμου, έμφαση θα δοθεί στις τέχνες (ενδεικτικά: μνημειακή και αρχιτεκτονική γλυπτική, πορτρέτο, η βασιλική εικονογραφία και τα μεγάλα μνημεία των ελληνιστικών βασιλείων, ψηφιδωτά, ζωγραφική και μικροτεχνία, ο ρόλος πόλεων όπως η Ρώμη και η Αλεξάνδρεια) και στα στοιχεία εκείνα που την καθιστούν διακριτή και ιδιαίτερη.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 030

Ιστορία του καλλιτεχνικού επαγγέλματος στην Ελλάδα (19^{ος} αιώνας)

Ελεονώρα Βρατσκίδου, επίκουρη καθηγήτρια

Η διάλεξη πραγματεύεται την ανάδυση του εικαστικού καλλιτέχνη στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα ως νέας επαγγελματικής κατηγορίας, η οποία προϋποθέτει ένα σύνολο τεχνικών και διανοητικών δεξιοτήτων διαφορετικών από αυτών του παραδοσιακού τεχνίτη. Κεντρικό ρόλο στην ιστορική αυτή διαδικασία κοινωνικής παραγωγής του καλλιτέχνη κατείχε το Σχολείο των Τεχνών, ένας θεσμός που υπήρξε, ιδιαίτερα κατά τις πρώτες δεκαετίες της λειτουργίας του, μοναδικό κέντρο καλλιτεχνικής εκπαίδευσης συλλογικού χαρακτήρα, χώρος εκθέσεων όσο και διάχυσης κριτικού και θεωρητικού λόγου. Οι καλλιτεχνικές εταιρείες και ιδιαίτερα οι σύλλογοι καλλιτεχνών αποτελούν έναν δεύτερο θεσμικό πόλο που υποστήριξε τη συγκρότηση του καλλιτεχνικού επαγγέλματος, αλλά και τις διεκδικήσεις αυτονομίας του εκκολαπτόμενου καλλιτεχνικού πεδίου της χώρας, οροθετώντας παράλληλα τις σχέσεις των καλλιτεχνών με το κράτος. Οι στάσεις των καλλιτεχνών σε συλλογικό επίπεδο ανιχνεύονται μέσα από το λόγο και τις πρακτικές τέτοιων θεσμών, ενώ παράλληλα διερευνάται και ο βαθμός εξάρτησης από αντίστοιχους νομιμοποιητικούς θεσμούς του εξωτερικού, εκπαιδευτικούς και εκθεσιακούς. Για τη μελέτη των επιτελέσεων της καλλιτεχνικής ταυτότητας σε ατομικό επίπεδο επιστρατεύονται τα ίδια τα έργα και τα γραπτά καλλιτεχνών (αυτοπροσωπογραφίες, αμοιβαία πορτραίτα, προγραμματικά κείμενα, κείμενα κριτικής, ημερολόγια, επιστολογραφία). Τέλος, μέσα από την εξέταση ενός ευρύτερου φάσματος πηγών, που διατρέχει τα πεδία της αισθητικής, της βιογραφίας αλλά και της λογοτεχνίας, αναλύονται οι αξίες και οι αναπαραστάσεις (π.χ. οι έννοιες της πρωτοτυπίας ή της ιδιοφυΐας), που ορίζουν την

εικόνα του καλλιτέχνη και, συνολικότερα, η συγκρότηση του συλλογικού φαντασιακού γύρω από την καλλιτεχνική δημιουργία στον ελληνικό 19^ο αιώνα.

Δ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 507

Εικόνα και Λόγος

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα στοχεύει στη διερεύνηση της διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στην εικόνα και τον λόγο ως κομβικό θέμα αναζήτησης στο πλαίσιο τόσο της φιλοσοφίας της τέχνης όσο και της καλλιτεχνικής πρακτικής. Μέσα από ποικίλες αναφορές σε εικαστικούς καλλιτέχνες, λογοτέχνες και στοχαστές εξερευνάται η θέση και ο ρόλος της εικόνας στον λόγο και αντιστοίχως του λόγου στις εικαστικές τέχνες, εστιάζοντας στις διαφορετικές απόψεις περί σύγκλισης ή/και έντασης ανάμεσά τους, όπως και σε ζητήματα δημιουργικότητας, αυθεντικότητας και αυτονομίας αναφορικά με τη μεταξύ τους σχέση. Τούτων δοθέντων, προσεγγίζεται η πολυεπίπεδη συσχέτιση εικόνας και λόγου ως μορφές επεξεργασίας του πραγματικού μέχρι και τον 20^ο αιώνα και του υπερ-πραγματικού στο σύγχρονο πλαίσιο της ύστερης νεωτερικότητας.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 620

Εισαγωγή στην ιστορία και θεωρία του Κινηματογράφου

(ΠΔ 407/1980)

Στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θεωρητικά εργαλεία ανάγνωσης φιλικού κειμένου, μέσα από παραδείγματα της ιστορίας του κινηματογράφου, επικεντρώνοντας στο ερώτημα του ύφους. Μελετούμε τον κινηματογράφο ως γλώσσα, υπενθυμίζοντας τη σχέση του με το κοινωνικο-ιστορικό του πλαίσιο, καθώς και τις τεχνολογίες που τον υποστηρίζουν. Προσεγγίζουμε την κινηματογραφική ταινία ως σημαίνοντα μηχανισμό: τι λέει και πώς το λέει. Από τη μια, αναλύουμε τη δομή των σημασιών μια ταινίας, τις ιστοπίες και τους κώδικες. Από την άλλη, αναζητούμε το σύστημα των στοιχείων που συναποτελούν το ύφος της. Θέτουμε διαρκώς το ερώτημα του ύφους: ως το νήμα που συνδέει τις ταινίες ενός ιστορικού κινήματος ή μιας δημιουργού, αλλά και ως το πλέγμα που δημιουργεί το σύμπαν μιας ταινίας. Το μάθημα αρθρώνεται γύρω από κάποια βασικά ζητήματα της γλώσσας του κινηματογράφου, που μελετώνται παράλληλα με σημαίνουσες στιγμές-κινήματα της ιστορίας του, επαναφέροντας συνεχώς το ερώτημα του ύφους. Μελετούμε το πώς παράγεται η σημασία στον κινηματογράφο, και πώς διαφέρει από

τη λεκτική επικοινωνία, καθώς και τη σχέση αναπαράστασης και κατασκευής, τους χειρισμούς του προ-φιλμικού, τα στοιχεία της κινηματογραφικής φωτογραφίας, τη λειτουργία του μοντάζ και του ήχου, τη λειτουργία της αφήγησης, τον κινηματογραφικό χώρο και χρόνο. Διερευνούμε τις εντάσεις ανάμεσα στο ρητό και το άρρητο, στο συνειδητό και το ασυνείδητο, στο περιεχόμενο και τη μορφή. Μελετούμε τις συμβάσεις, αλλά και την εξέλιξη των τεχνικών ρήξης αυτές. Αντλούμε τα παραδείγματά μας από την ιστορία του κινηματογράφου, από ταινίες μυθοπλασίας και ντοκιμαντέρ, ταινίες αφηγηματικές και μη, αμφισβητώντας το αυτονόητο των διαχωριστικών γραμμών. Η θεωρητική πλευρά αποτελείται από σύντομες διαλέξεις, που συνοδεύονται από προβολές αποσπασμάτων κινηματογραφικών ταινιών με παράλληλη ανάλυση, και συζήτηση μέσα στην τάξη γύρω από συγκεκριμένα ερωτήματα.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-228

Το σώμα και η έκφραση των συναισθημάτων στην ευρωπαϊκή ζωγραφική του 17^{ου} αιώνα

Ναυσικά Λιτσαρδοπούλου επίκουρη καθηγήτρια

Στο σεμινάριο παρουσιάζονται το θεωρητικό πλαίσιο και σημαντικές αντιλήψεις σχετικά με τη ζωγραφική αποτύπωση του σώματος και της έκφρασης των συναισθημάτων. Σε αυτή τη βάση θα συζητηθούν δραματικές σκηνές, όπως μυθολογικές και θρησκευτικές, με έμφαση στις αφηγήσεις μαρτυρίου, παραβίασης και τραύματος. Ανάμεσα στους θεωρητικούς και λόγιους της περιόδου, των οποίων οι σχετικές απόψεις θα συζητηθούν, περιλαμβάνονται οι Karel van Mander, Constantijn Huygens, Roger de Piles, Joachim von Sandrart, André Félibien, Giovanni Pietro Bellori, Giulio Mancini, René Descartes, Charles Le Brun, Giambattista Della Porta, Franciscus Junius, Jacob Cats. Κειμενικές πηγές που θα αποτελέσουν πεδίο διερεύνησης είναι οι Μεταμορφώσεις του Οβίδιου, τα Απόκρυφα της Παλαιάς Διαθήκης, εμβληματικά εγχειρίδια κ.ά. Στόχος του σεμιναρίου είναι η νοσηματοδότηση του εικαστικού υλικού μέσα από την παρουσίαση τόσο των αισθητικών προτύπων, όσο και μέσα από την παρουσίαση απόψεων σχετικά με την κοινωνία της περιόδου, π.χ. σχετικά με τη θέση της γυναίκας.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 216

Ζωγραφική και Φωτογραφία από το τέλος του 19ου στις αρχές του 21ου αιώνα

Κ. Ιωαννίδης, αναπληρωτής καθηγητής

Στο σεμινάριο αυτό θα διερευνηθεί η συζήτηση (και οι εφαρμογές της στην καλλιτεχνική πράξη) γύρω από τις σχέσεις φωτογραφίας και ζωγραφικής από τα τέλη του 19ου μέχρι και την εποχή μας, μια συζήτηση που συναρτάται με τις καλλιτεχνικές διεκδικήσεις της φωτογραφίας. Κύριοι σταθμοί της η τάση του Πικτοριαλισμού στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα (αλλά και η αντίδραση απέναντί του ειδικά μετά το 1910) και η, εκ μέρους των εικαστικών, όλο και αυξανόμενη χρήση του φωτογραφικού μέσου από τη δεκαετία του 1960 και μετά, που σε συνδυασμό με μια νέα αντιμετώπιση της φωτογραφίας στο πλαίσιο μεγάλων καλλιτεχνικών διοργανώσεων όπως οι Μπιενάλε έδωσαν στη φωτογραφία τη θέση που κατέχει στο χάρτη των οπτικών τεχνών της εποχής μας. Θα εξεταστούν θεωρητικά κείμενα από ολόκληρη αυτή την περίοδο και θα γίνουν επισημάνσεις στο έργο φωτογράφων που προσπάθησαν να ξεπεράσουν τα όρια του μέσου τους και εικαστικών που δούλεψαν και δουλεύουν συστηματικά με το φωτογραφικό μέσο. Στις εργασίες που θα παρουσιαστούν μπροστά στους συμμετέχοντες του σεμιναρίου οι φοιτητές θα κληθούν να συζητήσουν κείμενα και τη δουλειά καλλιτεχνών.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ-916

Δι-εικονικότητα στην εικονογραφημένη αφήγηση

(Πανεπ. υπότροφος)

Δεσπόζουσα θέση στη σύγχρονη θεωρία της λογοτεχνίας καταλαμβάνει η έννοια της διακειμενικότητας (Julia Kristeva, Gerard Genette κ.ά.) μέσω της οποίας εξετάζονται οι πολλαπλές διασυνδέσεις των κειμένων με προγενέστερα και μεταγενέστερα (μετακειμενικότητα, αρχικειμενικότητα, υπερκειμενικότητα, μεταδιακειμενικότητα, παρακειμενικότητα κ.ά), επιτρέποντας την επινόηση ταξινομικών όρων και τον εντοπισμό εκλεκτικών συγγενειών μεταξύ έργων (προσαρμογή, διασκευή, ιδιοποίηση, παρωδία, ειρωνεία, παστίς, κολλάζ, σπουφ, τράβεστι, μπουρλέσκ κ.ά.). Με ανάλογο τρόπο η ερμηνεία και ανάλυση των εικόνων απαιτεί αντίστοιχα εργαλεία με στόχο τη διεικονική προσέγγιση όπως αυτή περιγράφεται από την Margaret Rose, την Linda Hutcheon κ.ά.

Μια τέχνη που η φύση της εδράζεται σ' αυτήν ακριβώς την επικοινωνία είναι τα κόμικς στα οποία ο λόγος και η εικόνα συνυπάρχουν με πολλαπλασιαστικό και όχι

αθροιστικό τρόπο συνθέτοντας αφηγήσεις. Γενικευμένη πρακτική των τελευταίων δεκαετιών από πολλούς δημιουργούς κόμικς αποτελούν οι διακειμενικές και διεικονικές εικονογραφημένες αφηγήσεις που επικοινωνούν με προγενέστερες εικόνες και κείμενα μέσω πολυδαίδαλων ιστών αλληλοσυσχέτισης. Αυτές οι μεταμυθοπλαστικές αφηγήσεις αποτελούν ένα αχαρτογράφητο πεδίο εφαρμογής διακειμενικών και διεικονικών πρακτικών που θα εξεταστούν στο συγκεκριμένο μάθημα.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 202

Τέχνη και Μέσα: Προβλήματα Ιστοριογραφίας της Τέχνης

(Πανεπ. υπότροφος)

Εισαγωγή στις ψηφιακές μορφές τέχνης και την ιστορία τους στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Α. Εισαγωγή στις πειραματικές τεχνικές της σύγχρονης τέχνης του 1960 με έμφαση στη στροφή στο Video. Β. Η στροφή στα «νέα μέσα» και το ζήτημα της ιστοριογραφίας των νέων μορφών τέχνης σε σχέση με την ιστορία της σύγχρονης τέχνης.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 910

Σύγχρονες επιμελητικές πρακτικές

(Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα συνδυάζει θεωρητική και εφαρμοσμένη προσέγγιση με βασικό άξονα την επισκόπηση σύγχρονων επιμελητικών πρακτικών και νέων κατευθύνσεων που εμφανίζονται σε αυτό το πεδίο, μέσα από μελέτες περίπτωσης επιμελητικών προσεγγίσεων από πρόσφατες εκθέσεις στον ελληνικό και διεθνή χώρο. Εξετάζονται ο ρόλος του επιμελητή και οι συνέργειες τόσο με τους εικαστικούς όσο και με τους φορείς που διοργανώνουν εκθέσεις, καθώς και οι πρακτικές εκφάνσεις αλλά και τα θεωρητικά ζητήματα που προκύπτουν κατά τη σύλληψη, το σχεδιασμό και την οργάνωση μιας έκθεσης. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο ρόλο της επιμέλειας αναφορικά με τις ψηφιακές μορφές τέχνης αλλά και τις μορφές bioart. Η αξιολόγηση του μαθήματος συνίσταται στο σχεδιασμό και τη θεωρητική υποστήριξη μιας επιμελητικής πρότασης.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-227

Η μεταπολεμική περίοδος στις ΗΠΑ: τέχνη και θεωρία

Νίκος Δασκαλοθανάσης, καθηγητής

Εξετάζονται οι καλλιτεχνικές τάσεις στις ΗΠΑ κατά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες σε σχέση με τον θεωρητικό περί τέχνης λόγο που διατυπώνεται την ίδια περίοδο. Δίνεται έμφαση στη σχέση ανάμεσα στην λεγόμενη μοντερνιστική θεωρία και στη θεωρία του αναδυόμενου μινιμαλισμού αλλά και της εννοιολογικής τέχνης.

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ-405

Η Οθωμανική Παράδοση του Τοπίου και οι Εκφράσεις της

(Πανεπ. υπότροφος)

Οι Οθωμανοί διαθέτουν τη δική τους -πολιτική πρωτίστως- αντίληψη για το τοπίο, το οποίο αντιλαμβάνονται ως υπαρκτή οντότητα και αξία. Αντλώντας από τις Ασιατικές νομαδικές καταβολές τους, φιλτραρισμένες μέσα από το Περσικό και Αραβικό πολιτισμικό παράδειγμα και τις Βυζαντινές πρακτικές, οι Οθωμανοί συνθέτουν το δικό τους αφήγημα για το τοπίο, το οποίο γρήγορα καθιερώνεται ως μέσον πολιτικής προβολής, ακολουθώντας συγκεκριμένες σχεδιαστικές και χωρικές πρακτικές. Αν και ο Οθωμανικός πολιτισμός φείδεται εικονιστικών αναπαραστάσεων τοπίων, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν, ή ότι οι ίδιοι δεν χρησιμοποίησαν άλλα καλλιτεχνικά μέσα γι' αυτόν τον σκοπό. Το μάθημα μπορεί να συνδυαστεί και με επισκέψεις σε ενδεικτικά παραδείγματα του Ελληνικού χώρου.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΤΥ

Η πτυχιακή εργασία επικεντρώνεται σε ένα από τα γνωστικά αντικείμενα που θεραπεύει το Τμήμα, η εκπόνησή της είναι προαιρετική και αντιστοιχεί σε μία Διάλεξη και ένα Σεμινάριο (7 + 9 = 16 ECTS). Το κείμενο πρέπει να έχει έκταση 10.000 – 12.000 λέξεις (με τις υποσημειώσεις). Ο φοιτητής δηλώνει υποχρεωτικά με αίτησή του στη Γραμματεία έως τρεις (3) βδομάδες μετά την έναρξη του Η' εξαμήνου το όνομα του επιβλέποντος με τον οποίο πρέπει να έχει έρθει ήδη σε σχετική συμφωνία. Στο περιεχόμενο της αίτησης περιλαμβάνονται: ο ακριβής τίτλος της πτυχιακής, ο επιβλέπων καθηγητής, η περίοδος υποστήριξης της πτυχιακής (εαρινή ή φθινοπωρινή εξεταστική περίοδος), σχέδιο έρευνας (περίπου 500 λέξεις) με ενδεικτική βιβλιογραφία, καθώς και η σχετική συγκατάθεση και υπογραφή της

αίτησης από τον επιβλέποντα. Η πτυχιακή εργασία υποστηρίζεται από το φοιτητή προφορικός σε τακτή ημερομηνία είτε κατά την εαρινή είτε κατά τη φθινοπωρινή εξεταστική περίοδο ενώπιον Τριμελούς Επιτροπής, που ορίζεται κατόπιν εισήγησης του επιβλέποντος με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Εάν ο βαθμός της εργασίας είναι κατώτερος της βάσης πέντε (5), ο φοιτητής πρέπει είτε να τη δηλώσει και να την εκπονήσει εκ νέου, είτε να επιλέξει αντ' αυτής μια (1) Διάλεξη και ένα (1) Σεμινάριο Η' εξαμήνου.

Τρία αντίτυπα της πτυχιακής εργασίας κατατίθενται από το φοιτητή στη Γραμματεία μία εβδομάδα τουλάχιστον πριν την υποστήριξη (η ηλεκτρονική υποβολή της εργασίας είναι δυνατή, όχι όμως υποχρεωτική), ενώ δύο (2) αντίτυπα της εργασίας - ένα (1) σε έντυπη και ένα (1) σε ηλεκτρονική μορφή- μετά τις όποιες διορθώσεις έχουν ζητηθεί από την Τριμελή Επιτροπή, κατατίθενται μέσα σε διάστημα ενός (1) μηνός μετά την υποστήριξη στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος.

Για αναλυτικές **Προδιαγραφές Πτυχιακής Εργασίας** πατήστε [εδώ](#).

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Τα σεμινάρια του Τμήματος ΘΙΣΤΕ είναι εβδομαδιαία, τρίαωρα μαθήματα, κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, τα οποία προσφέρονται στο 3^ο και 4^ο έτος σπουδών. Κάθε σεμινάριο έχει διάρκεια ενός ακαδημαϊκού εξαμήνου. Στόχος τους είναι να εξοικειώσουν ένα μικρό αριθμό φοιτητών –ελάχιστος αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών τρεις και μέγιστος εικοσιπέντε– με τις βασικές αρχές της έρευνας μέσω της συγγραφής επιστημονικών εργασιών. Το αντικείμενο των σεμιναρίων είναι εξειδικευμένο και εστιασμένο στην πραγμάτευση σε βάθος επιστημονικών θεμάτων που άπτονται του γνωστικού πεδίου που καλύπτει το κάθε σεμινάριο. Η δήλωση παρακολούθησης του σεμιναρίου γίνεται από τον εκάστοτε φοιτητή απευθείας στον υπεύθυνο διδάσκοντα μέχρι και τη δεύτερη εβδομάδα από την έναρξη των μαθημάτων. Σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις της Συνέλευσης του Τμήματος:

1. Η παρακολούθηση των σεμιναρίων είναι υποχρεωτική και επιτρέπονται μέχρι τρεις απουσίες.
2. Σε ειδικές περιπτώσεις σοβαρού κωλύματος ή αντικειμενικής δυσκολίας ανταπόκρισης στην παραπάνω υποχρέωση (ασθένεια, επαγγελματική δυσκολία) θα πρέπει –είτε κατά την έναρξη των μαθημάτων (όταν το κώλυμα είναι προβλέψιμο) είτε αμέσως μόλις προκύψει αυτό– ο φοιτητής να έρθει σε

συνεννόηση με τον υπεύθυνο διδάσκοντα για να βρεθεί η βέλτιστη, κατά περίπτωση, δυνατή λύση, ώστε να μη χαθεί το μάθημα.

3. Οι διδάσκοντες δηλώνουν στη Γραμματεία τα ονόματα των φοιτητών που παρακολουθούν τα σεμινάρια, τρεις εβδομάδες από την έναρξη του αντίστοιχου εξαμήνου.

Ως προς τη δομή των μαθημάτων επισημαίνεται ότι, κατά κανόνα, προηγούνται εισαγωγικές εισηγήσεις του εκάστοτε διδάσκοντα, προκειμένου να γίνουν σαφείς τόσο οι θεματικοί άξονες του σεμιναρίου όσο και ζητήματα που αφορούν στη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας. Ο κάθε φοιτητής επιλέγει σε συνεργασία με τον διδάσκοντα ένα θέμα με βάση το οποίο θα συγγράψει την εργασία του, η οποία θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 3.000 και 4.000 λέξεων. Επίσης, κατά κανόνα, σε τακτή ημερομηνία, η οποία προκαθορίζεται από τον διδάσκοντα μετά την παράδοση των θεμάτων, ο φοιτητής προβαίνει σε προφορική παρουσίαση της εργασίας του – ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο έχει προχωρήσει την επεξεργασία του θέματός του– ενώπιον των υπολοίπων φοιτητών που παρακολουθούν το σεμινάριο και ακολουθεί συζήτηση. Αποτελεί προϋπόθεση για τη συζήτηση οι φοιτητές να έρχονται προετοιμασμένοι σε κάθε συνάντηση, έχοντας προηγουμένως μελετήσει τη βιβλιογραφία που θα έχει ενδεχομένως υποδείξει ο διδάσκων.

Η γραπτή εργασία παραδίδεται εμπρόθεσμα στον διδάσκοντα είτε κατά την πρώτη είτε κατά τη δεύτερη εξεταστική περίοδο. Η μη παράδοση της εργασίας κατά την τακτή ημερομηνία συνεπάγεται την αποτυχία στο μάθημα και την εκ νέου παρακολούθηση το προσεχές εξάμηνο του ίδιου –εάν προσφέρεται– ή άλλου σεμιναρίου. Ο βαθμός του σεμιναρίου εξαρτάται από την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και του περιεχομένου της γραπτής εργασίας και από την ενεργό συμμετοχή του φοιτητή στις συζητήσεις, οι οποίες αφορούν τα ερευνητικά ζητήματα που τέθηκαν στο πλαίσιο του σεμιναρίου.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ-035 ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΣΤΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ [ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ 6]

Ιστορία Τέχνης του Βυζαντίου (με έμφαση στη μνημειακή ζωγραφική και τις φορητές εικόνες)

(Πανεπ. υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι η επισκόπηση των εξελίξεων στην τέχνη του Βυζαντίου από τον 4ο έως τον 14ο αιώνα, με ιδιαίτερη έμφαση στη μνημειακή ζωγραφική

(ψηφιδωτά και τοιχογραφίες) και την τέχνη των φορητών εικόνων. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται: η περίοδος διαμόρφωσης της χριστιανικής τέχνης κατά την Ύστερη Αρχαιότητα, τα μνημεία της Ραβέννα, η Εικονομαχία και η σημασία της για τη διαμόρφωση και την εξέλιξη των εικαστικών τεχνών, οι καλλιτεχνικές εξελίξεις στο απόγειο της βυζαντινής ακτινοβολίας από τον 9ο έως τον 11ο αιώνα, η ζωγραφική του 12ου αιώνα και η υποδοχή της Βυζαντινής τέχνης στην Ιταλία, η περίοδος της Λατινοκρατίας και τέλος η Παλαιολόγεια τέχνη στην Κωνσταντινούπολη και την περιφέρεια.

ERASMUS

Κωδικοί Erasmus

Για εξερχόμενους φοιτητές / For outgoing students:

E-ΙΣΘΕΤΑ 001-499 «Ειδικά θέματα ιστορίας της τέχνης και της αρχιτεκτονικής»

E-ΦΙΤΑΕ 500-999 «Ειδικά θέματα φιλοσοφίας της τέχνης και ανθρωπιστικών επιστημών».